

OBSAH:

- str02) Preľudnenie vs. trvalá udržateľnosť
- str06) Vegánstvo pre zvieratá
- str08) Prečo je aktivizmus, nie vegánstvo, morálnym základom
- str09) Dajme vegánstvo bokom a začnime znovu bojovať
- str10) Záleží na tom, či naši predkovia jedli mäso?
- str12) Sú obmedzenia a zákazy zlé?
- str13) Vyhubte ľudí, zachráňte svet
- str15) Hnutie za dobrovoľné vyhynutie ľudstva
- str16) Hudobný environmentalizmus
- str19) Hudobné recenzie

HLAVNÁ TÉMA ČÍSLA:

KRITICKÝ POHĽAD NA SÚČASNÉ VEGÁNSTVO

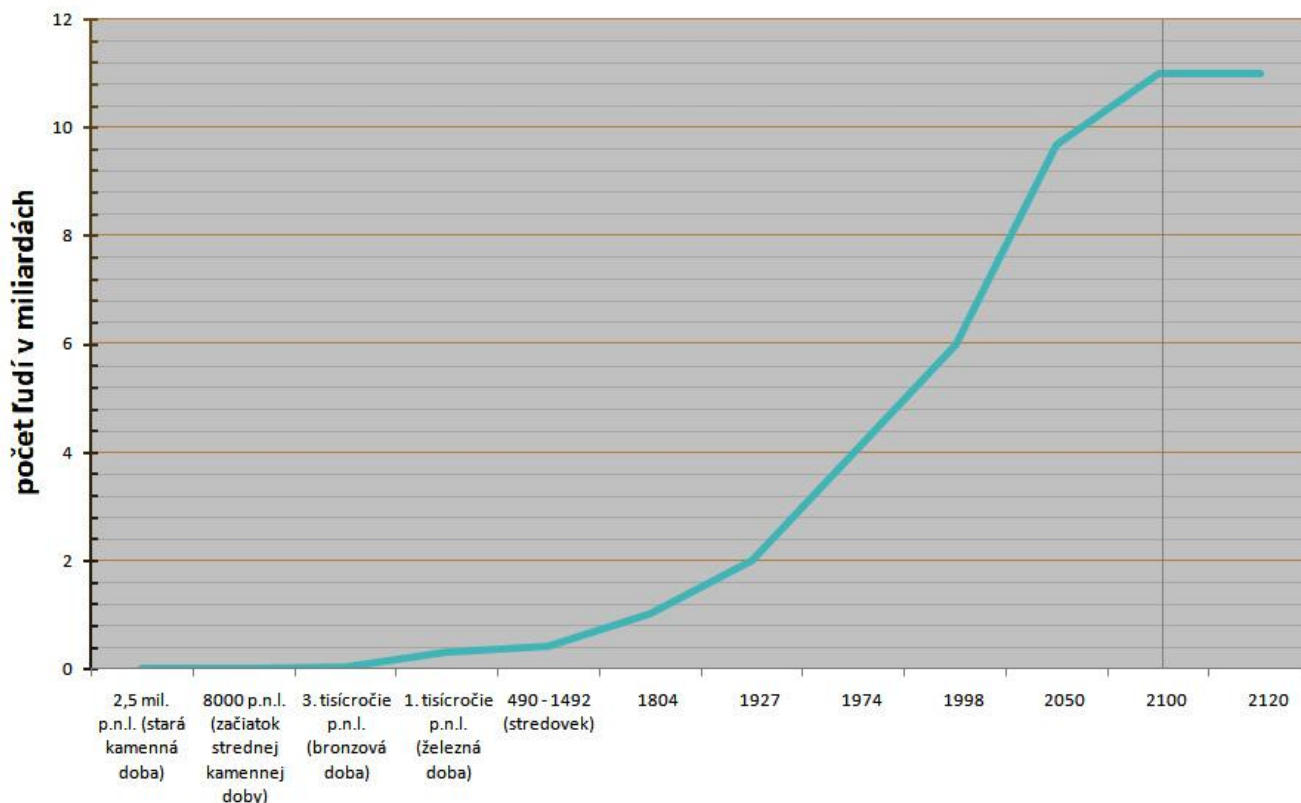
Od vydania druhého čísla Eko-bojovníka uplynulo takmer 52 mesiacov. Čo sa na svete udialo za tento dlhý čas? Záujem o životné prostredie u ľudí stúpol, príčinou ľudských aktivít vymrelo 260 000 rastlinných a živočíšnych druhov, v EÚ začal platiť zákaz testovania kozmetiky na zvieratách, počet zvierat zabitých pri pokusoch vzrástol o niekoľko miliónov, 35 miliónov vegánov pribudlo na úkor nevegánskej populácie vďaka propagácii vegánstva, počet nevegánskej populácie stúpol o 400 miliónov vďaka rastu populácie, kampaň SHAC bola ukončená, aktivisti sedia vo väzení a fanúšičky Trávsa Barkera si na Facebook fotia svoje vegánske obedy. Majú obhajcovia práv zvierat aspoň jeden jediný dôvod k oslavám?

Nebaví ma písať otrepané články o náckoch, anarchizme, zdravotných aspektoch vegánstva alebo o pacifizme a svetovom mieri. Takých je plný internet. V tomto diely Eko-bojovníka píšem a kopírujem z netu články, ktoré sú kontroverzné, diskutabilné, ale zatiaľ nie sú ešte také otrepané. Tento krát sú adresované najmä ľuďom, ktorí už majú prehľad vo vegánskom hnutí a v hnutí za ochranu zvierat. Uvedomujem si, že k vytvoreniu si triezveho, kritického záveru z nich nebude stačiť čitateľovi len prvé prečítanie si. Na druhej strane, nie je ich veľa. Ten, kto si nimi nechce dvíhať tlak, môže preskočiť rovno na stranu 16, kde nájde celkom obvyklé hudobné recenzie na celkom neobvyklých hudobníkoch...

PREUDNENIE VS. TRVALÁ UDRŽATELNOSŤ

Kým dočítaš tento článok, pribudne na Zemi 1500 ľudí. Za deň 220 000. Druhu homo trvalo 2,4 milióna rokov, kým dosiahol hranicu 2 miliárd. Potom mu stačilo iba 47 rokov, aby sa rozrástol o ďalšie 2 miliardy (roku 1974) a potom už iba 24 rokov, aby sa rozrástol o ďalšie 2 miliardy (roku 1998). V súčasnosti je náš čistý prírastok 80 miliónov ročne. Odhaduje sa, že miera populačného rastu už v roku 2020 klesne pod 1 %, bude ďalej pomaly klesať a v roku 2100 sa zastaví. Napriek tomu do tej doby počet ľudí stúpne viac ako o 3,3 miliardy. Následky populačného rastu sú zdrvivúce nielen pre ostatné druhy a životné prostredie, ale aj pre samotné ľudstvo. Už začiatkom minulého storočia začali vedci dvíhať varovný prst a predpovedali scenáre, ktoré sa naplnili. Vzniklo mnoho návrhov, ktoré mali nájsť cestu k trvalej udržateľnosti: recyklácia, šetrenie elektrinou, využívanie energie z obnoviteľných zdrojov, vegánstvo, sociálna ekológia, zelené technológie, futuristické projekty. Všetky ale opomínajú ten najdôležitejší problém: preľudnenie. Môže niečo také ako trvalá udržateľnosť vôbec existovať?

svetový populačný rast

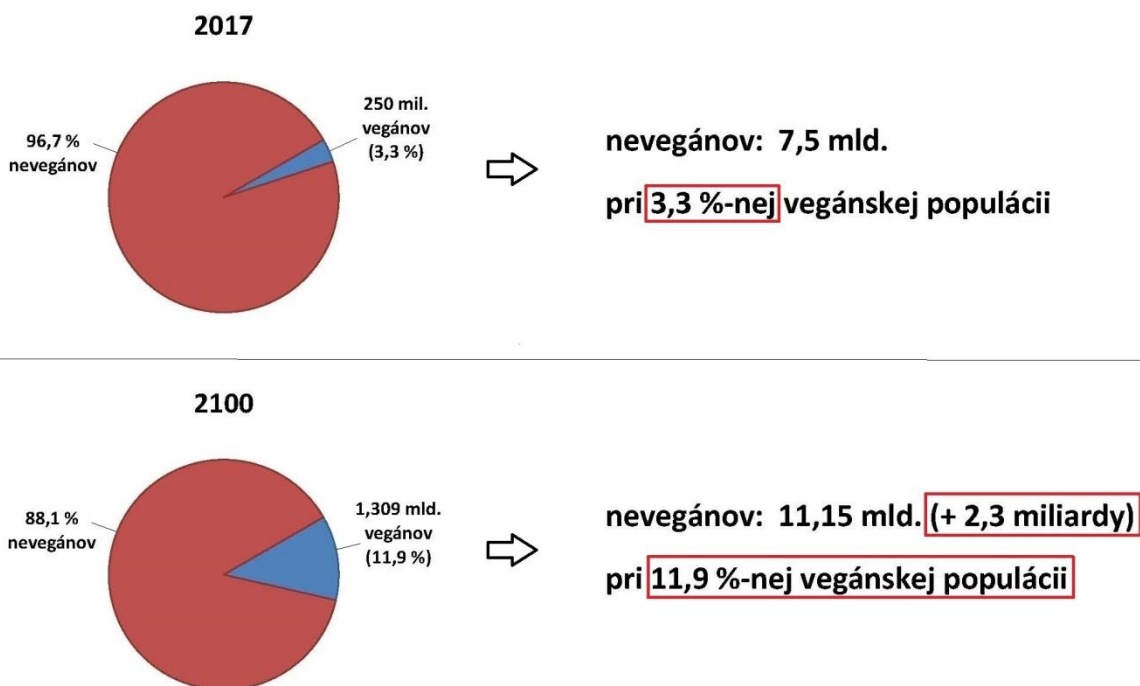
Jedným z vypracovaných ukazovateľov v rámci snáh o zmonitorovanie dopadov ľudskej činnosti je tzv. ekologická stopa. Ekologická stopa je celková plocha ekologicky produktívneho povrchu Zeme (pôdy aj vodných plôch) využívaného výhradne na zabezpečenie zdrojov (energií, vody, potravín, oblečenia, materiálov) a na zneškodnenie odpadov produkovaných danou populáciou. Podľa výpočtov Global Footprint Network z celkového produktívneho povrchu Zeme pripadá na každého človeka férový podiel 1,7 hektára biologicky produktívnej plochy Zeme, tzv. globálneho hektára (gha). Priemerná ekologická stopa jedného človeka má však reálne hodnotu 2,65 gha. To znamená, že ľudstvo prekračuje biologickú kapacitu Zeme o 55 % a pre zabezpečenie aktuálnej spotreby využíva plochu zodpovedajúcu nie 1,0 ale 1,5 planéty. Bežná trojčlenná rodina strednej triedy, ktorá býva v byte v zateplenom dome, šetrí elektrinou a teplou vodou, nemíňa veľa na nákupy (okrem potravín), cestuje autobusom namiesto autom, triedi odpad a stravuje sa vegetariánsky, má ekologickú stopu, paradoxne, približne 2,65 gha. Čiže, keby každý človek z dnešných 7,5 miliárd žil tak ekologicky ako táto rodina, stav Zeme po environmentálnej stránke by sa nezlepšil. Navyše, populačný rast spôsobuje úbytok biologickej kapacity, takže férový podiel gha toho istého človeka pri rovnakej životnej správe sa znižuje, pretože každý nový človek zvyšuje celkovú ekologickú stopu. Dnes pripadá férový podiel v priemere 1,7 gha na jedného človeka, v roku 2100 to bude 1,1 gha. Napriek prechodu na etickejší a ekologicky prijateľnejší životný štýl, vďaka populačnému rastu, ekologická stopa a ekologický deficit rastie a biologická kapacita sa znižuje.

Koncept ekologickej stopy bol vytvorený, aby odpovedal na otázku, či ľudská populácia žije v hraniciach nosnej kapacity prostredia a aby sa ľahšie dal odhadnúť dopad, aký majú aktivity človeka na prírodu. Nosná kapacita prostredia (carrying capacity) je maximálna veľkosť populácie určitého druhu, ktorá môže existovať na danom území neobmedzene dlho bez toho, aby narušila jeho produkčnú kapacitu. Životné prostredie má obmedzené zdroje, limitujúce rast populácií.

Populácia, ktorá je väčšia ako nosná kapacita prostredia, využíva suroviny rýchlejšie, než ich životné prostredie dokáže regenerovať, a vytvára environmentálnu záťaž väčšiu, ako prostredie dokáže absorbovať. Populácia, ktorá prekročí nosnú kapacitu prostredia, zníži celkovú nosnú kapacitu prostredia, pretože spôsobí zníženie kvality prostredia. Čiže to isté prostredie nedokáže v budúcnosti užiť ten istý počet obyvateľov. V súčasnosti 840 miliónov ľudí trpí hladom, viac ako miliarda chýba prístup k čistej pitnej vode. Príkladom je situácia v Afrike, kde životy miliónov sú závislé na humanitárnej pomoci. Úrodná pôda je silno znehodnocovaná. Vodné zdroje sú vyčerpávané rýchlejšie, ako sa dokážu dopĺňať. Podľa organizácie Vegan Society sa viac ako 40 % všetkých obilnín na svete využíva ako krmivo pre dobytok. Počet ľudí, ktorých by nasýtila pôda, voda a energia ušetrená na živočíšnej výrobe pri celosvetovom 10-percentnom poklese konzumácie mäsa a živočíšnych produktov, je 100 miliónov. Mäsový a mliečny priemysel spolu spotrebováva takmer 29 % všetkej pitnej vody vo svete. Podľa Institution of Mechanical Engineers na produkciu 1 kg hovädzieho mäsa alebo 2 kg bravčového mäsa je potrebné také množstvo vody, aké bežný občan vyspelej krajiny minie za rok na sprchovanie sa, umývanie sa a kúpanie sa (približne 13 000 litrov).

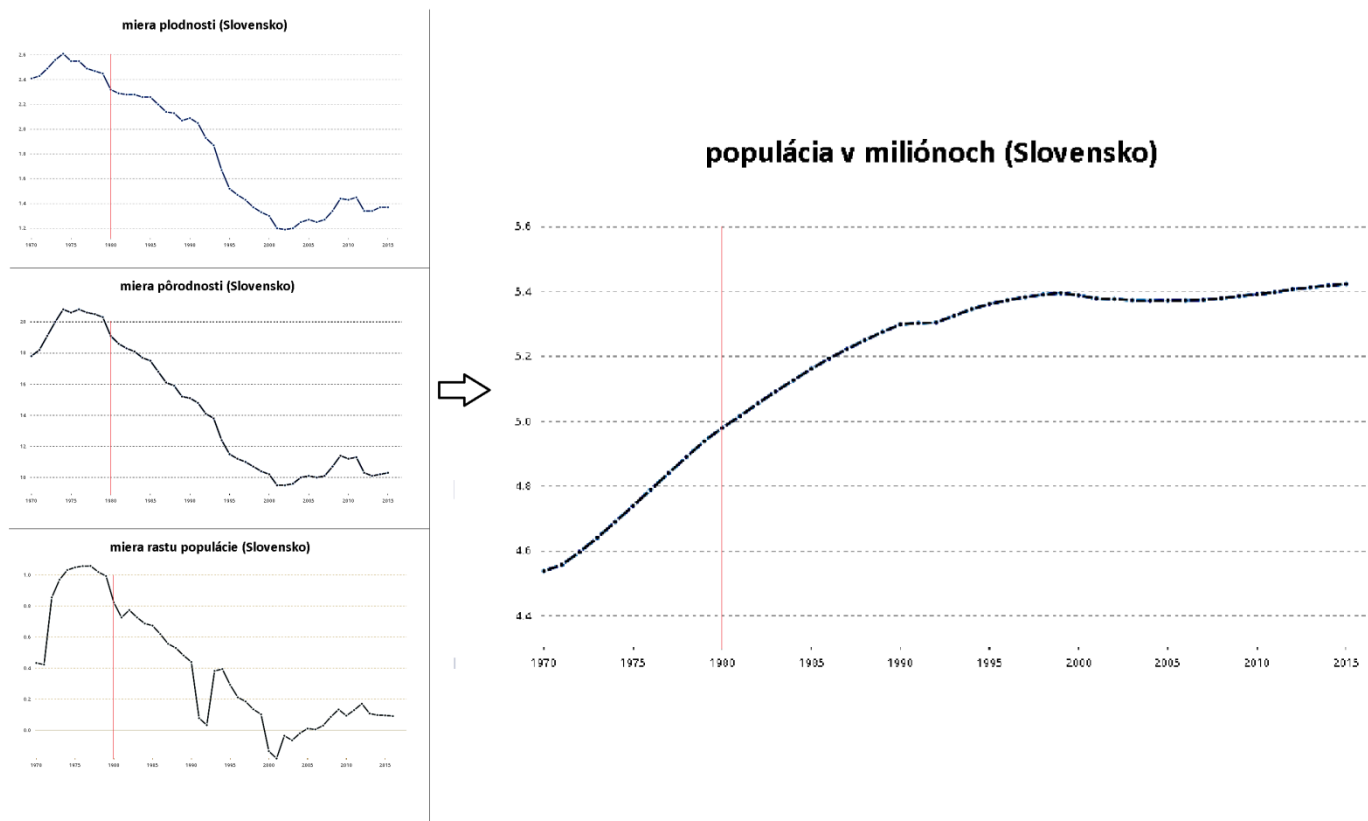
UNEP (Organizácia pre výživu a poľnohospodárstvo) uvádza, že denne vymrie príčinou činností človeka približne 200 živočíšnych a rastlinných druhov, čo je 1000 - 10000 krát viac než je prirodzený úbytok druhov. Tento stav je taký vážny, že mnoho vedcov ho označuje ako šieste masové vymieranie. Každý deň je zabitých 180 miliónov suchozemských zvierat v mäsovom, mliečnom, vaječnom a kožušinovom priemysle. Napriek snahám a nespočetným úspechom ochranárov a environmentalistov tieto počty stúpajú, ako stúpa počet ľudí a ich rastúci dopyt a túžba po životnom priestore a s tým súvisiace zvyšovanie celosvetovej hospodárskej činnosti. Mohla by byť riešením vegánska diéta?

Organizácia Vegan Society odhaduje, že v súčasnosti je na svete 250 miliónov vegánov, čo predstavuje 3,3 % ľudskej populácie. My si môžeme pre príklad odhadnúť nárast počtu vegánov o 22 % za posledných 10 rokov vegánskeho boomu, takže vypočítame, že pred 10 rokmi bolo na svete 205 miliónov vegánov, čo predstavovalo 3 % vtedajšej populácie. Z výpočtu plynie, že napriek nárastu počtu vegánov, ktorý znamená zmenšenie percentuálneho nepomeru vegánov k nevegánom, bolo pred 10 rokmi na svete o 800 miliónov nevegánov menej. Populačný rast spôsobuje, že nárast počtu vegánov neznamená zníženie počtu nevegánov. Hoci v roku 2100 sa teda potenciálne populačný rast zastaví a vegáni budú predstavovať už 11,9 % populácie (vypočítané z odhadov dnešných trendov nárastu počtu vegánov o 2 % ročne), predsa bude nevegánov štatisticky o 2,3 miliardy jedincov viac a, podľa predpokladov FAO, počet zabitých zvierat v priemysle živočíšnej výroby bude minimálne trojnásobne vyšší.

V niektorých vegánskych tlačovinách sa dajú dočítať výpočty, že rovnaká plocha pôdy, ktorá uživí 1 človeka konzumujúceho živočíšnu stravu, uživí 14 vegetariánov, alebo až 50 vegánov. Toto nemám overené, uvádzam to čisto len pre zaujímavosť: Predstavte si ten katastrofický scenár, keby nás bolo 14 alebo 50 krát toľko. Potraviny sú jedna vec, životné potreby, priestor a komunikácie, kanalizácie, spaľovne, továrne, priehrady, priemysel atď. druhá vec. Prechod na vegánsku diétu má zmysel jedine vtedy, keď ušetrenú ekologickú stopu, vodu, energie a životný priestor nezaberú noví ľudia, ale využije sa na ekologickú obnovu človekom zničenej biodiverzity a ekosystému.

Ďalšou teóriou je tzv. politika dvoch detí. Prečo ani táto nefunguje? Miera pôrodnosti (crude birth rate) a miera plodnosti (total fertility rate) klesla na polovicu z hodnoty, na ktorej bola v roku 1970 (z priemerných 4,8 potomkov na 2,4 v roku 2017). Miera rastu populácie (population growth rate) tiež klesla (z 2,08 % v roku 1970 na 1,18 % v roku 2016) a ročný prírastok obyvateľstva (annual population change) sa spomalil z približne 90 miliónov v roku 1989 na približne 80 miliónov v roku 2016. Ľudská populácia rastie, hoci klesá miera pôrodnosti, miera plodnosti, aj miera rastu. Tento jav sa nazýva populačná zotrvačnosť (population momentum). Napríklad, Čína so svojou súčasnou mierou plodnosti 1,57 dieťaťa na jednu ženu je dlhodobo pod úrovňou prirodzenej obnovy, napriek tomu jej čistý prírastok v roku 2016 činil 6,28 miliónov. Ako ďalší príklad môžeme uviesť Slovensko so súčasnou mierou plodnosti 1,4 dieťaťa na jednu ženu, kde pri sčítaní obyvateľstva v roku 1980 dosiahol výsledok počet 4,99 miliónov ľudí a v roku 2011 to bolo už 5,39 miliónov ľudí. Za posledných 50 rokov počet obyvateľstva „vymierajúceho“ Slovenska stúpol viac ako o päťinu.

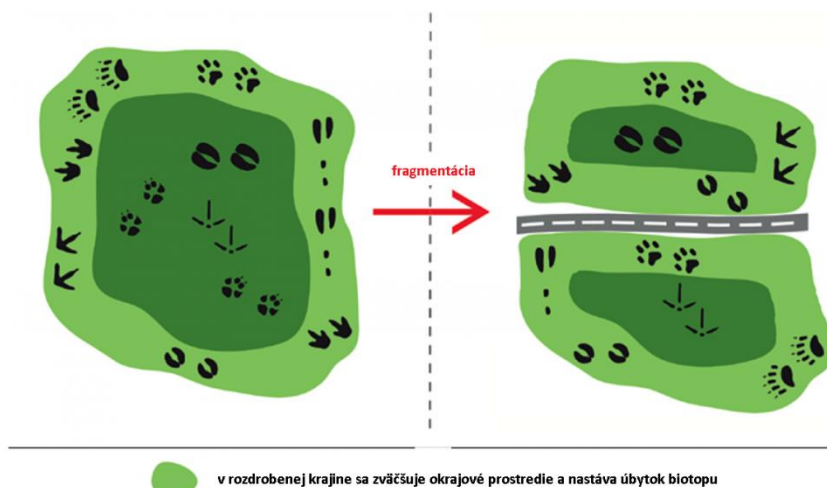
Názor, že splodením dvoch potomkov sa proste nahradí jeden pár a nebude to mať žiadny veľký dopad, je klamný. Keď dvojica ľudí „nahradí“ sama seba, dopad na životné prostredie sa zdvojnásobí. Dám príklad. Dvojica má v 25 rokoch dve deti, ktoré budú mať v 25 rokoch dve deti a tie budú mať v 25 rokoch dve deti, čiže keď bude prvá dvojica sláviť svoje 75. narodeniny, celkový súčet ľudí nebude 2 ale 8. Hovoriť o „nahradení samých seba“ by sa preto dalo jedine v takom neblahom prípade, keby dvojica vždy zomrela hneď po narodení svojho druhého dieťaťa.

Recyklovanie odpadov je vec, ktorá by mala byť vo vyspelých krajinách pre každého samozrejmosťou. Takisto je dnes pre každého už samozrejmé, že recyklovanie svet nespasí. Údaje hovoria jasne. Ak by sa bežný Európan rozhodol po celý svoj život recyklovať všetky noviny, časopisy, sklo, plasty, hliník a plechovky, životnému prostrediu by tým ušetril asi 17 ton uhlíkovej stopy (t. zn. ľuďmi spôsobených emisií skleníkových plynov, najmä oxidu uhličitého a iných uhlíkových plynov). Pre porovnanie, každé jedno nové dieťa predstavuje 9 441 ton oxidu uhličitého. Každý človek ročne vyprodukuje 255 kg oxidu uhličitého len tým, že dýcha. Je treba 11 dospelých stromov na osobu, aby bol oxid uhličitý, ktorý vydechujeme, pohltý, a pritom, podľa odhadov, je denne na svete spílených alebo inak odstránených 30 miliónov stromov.

Žije medzi nami plno skeptikov, popieračov a utopistov, snažiacich sa vyvracať problematiku preľudnenia. Vyznávačov najrôznejších vierovyznaní, obvykle zastrešených svojou cirkvou, hlásajúcich, že osud je len v Božích rukách a ten nám to raz určite zráta. Alebo ultraliberálov, ktorých antropocentrické idey broja za maximalizáciu možností voľby bez ohľadu na vplyv na životné prostredie, ktoré je neoddeliteľne spojené so samotným prežitím ľudstva. Tému preľudnenia označujú za antihumánny mýtus. Máme tu plno plytkých programových dokumentov, snažiacich sa zosúladiť environmentálne a obchodné politiky v prospech trvalo udržateľného rozvoja, ako Agenda 21. Máme k dispozícii revolučné modely spoločnosti, ako je futuristický Projekt Venus, propagujúci zdrojovú ekonomiku, inteligentné prerozdelenie zdrojov spojené s využívaním najnovších technológií a obnoviteľných zdrojov energií. Alebo máme k dispozícii model sociálnych ekológov s ich stratégiou zelenej politiky (grassroots), úplnej decentralizácie (autorít, financií, miest, poľnohospodárstva, priemyselnej výroby) a zakladania sebastačných komunit, obklopených organickými farmami. Čo v skutočnosti dosiahnu zelené technológie a decentralizácia?

Životný priestor iných druhov bude naďalej zmenšovaný a fragmentovaný na malé kúsky. Keby nastal proces decentralizácie miest, proces fragmentovania životného priestoru iných druhov a ich vymieranie by to iba podporilo, pretože ľudia by zaberali nové a nové územia za účelom zakladania nových komunít. Samozrejme, mali by sme spotrebovať menej, používať surovinné zdroje podstatne efektívnejšie a distribuovať ich takým spôsobom, aby mal väčší počet ľudí prístup aspoň k základným potrebám. Keby všetci ľudia na Zemi žili v sebestačných striktno vegánskych komunitách využívajúcich energie z obnoviteľných zdrojov a zelené technológie, predstavovali by menšiu ekologickú záťaž, ušetrili by Zem od nemalého percenta emisií a zvieratám v živočíšnej výrobe život a nikto by nemusel hladovať. Ale mohlo by nás byť potom viac? Populačný rast by zaručil, že o 30 - 40 rokov stav Zeme bude tam, kde je v súčasnosti, až na to, že alternatívy už budú vyčerpané a Zem bude medzitým zviazaná stovkami kilometrov nových diaľnic, potrubí atď. Aký by to všetko potom malo zmysel?

zmenšovanie prírodných biotopov na príklade výstavby novej cesty

Uvedomujem si, že Slovensko nepatrí medzi krajiny, kde populačný rast predstavuje kritický problém. Týmto článkom nehľadám vinníka a ani neponúkam riešenia, tie sú zjavné a propagujú ich organizácie ako Rímsky klub, Population Matters, International Planned Parenthood Federation, Population Connection, Negative Population Growth, Population Action International, Worldwatch Institute, Earth Policy Institute, Population Media Center, Global Footprint Network. Nenaznačujem, že vegánstvo a environmentálne aktivity nemajú zmysel, práve naopak. Ale keď sa pozrieme na hocijakú sociálnu, politickú, ekonomickú, etickú, ekologickú alebo environmentálnu problematiku s triezvou hlavou, každá z nich priamo alebo nepriamo súvisí s preľudnením. Niektoré z nich logicky z preľudnenia priamo vyplývajú. Problematika preľudnenia by mala byť vo všetkých sférach odtabuizovaná a ľudia by sa mali prestať hanbiť o nej nahlas hovoriť. A hlavne by mali žiadať riešenia. Platí to aj pre environmentálne a vegánske hnutie a hnutie za práva zvierat. Pretože na svete neexistuje žiadne riešenie na zabezpečenie trvalej udržateľnosti v prípade, že ľudská populácia bude rásť.

(Hayduke)

Článok bol pôvodne publikovaný dňa 26. 1. 2017 v časopise Zošity humanistov.

zdroje:

<https://data.worldbank.org/indicator/>

<http://www.worldometers.info/world-population/>

<https://www.populationpyramid.net/>

<http://www.unfpa.org/data/world-population-dashboard>

<https://ourworldindata.org/world-population-growth>

<https://www.indexmundi.com/facts/indicators>

http://wwf.panda.org/about_our_earth/all_publications/living_planet_index2/

https://www.footprintnetwork.org/content/documents/ecological_footprint_nations/

<http://www.cowspiracy.com/facts>

<https://www.imeche.org/policy-and-press/environment-theme>

<https://photius.com/rankings/index.html>

glosa:

V otázke preľudnenia vôbec nejde o to, koľko ľudí by dokázala Zem užiť. Pretože Zem nie je naša. Všetky naše aktivity, náš rozvoj a rast sú neoddeliteľne spojené s našou zničujúcou, zväčšujúcou sa celkovou ekostopou. Každá nová cesta, diaľnica, priehrada, potrubie, farma ... výrazne prispieva k fragmentovaniu životného priestoru iných druhov, ochudobňovaniu biodiverzity, úbytku biotopov, zníženiu biologickej kapacity. Nejde o využívanie energií. Ide o to, že čím je nás viac, tým viac priestoru zaberáme. Využívanie energií je zanedbateľná vec, pretože žiadne termojadrové reaktory nezastavia vymieranie druhov, znečisťovanie ovzdušia, znižovanie spodných vôd atď. Zem by mohla užiť 20 mld ľudí. Možno aj 30. Ale za akú cenu?

VEGÁNSTVO PRE ZVIERATÁ

Pravda bolí, hovorí známe porekadlo. Ale iba tá nás môže posunúť o kúsok ďalej, či – v tomto prípade – vrátiť späť k dobrej myšlienke. Je veľa ľudí vezúcich sa na vlne lži, že „keď som vegán, pomáhám tým zvieratám a to úplne stačí“, ktorí keby si uvedomili, aká je to fikcia, mohli by naozaj pomáhať tam, kde je treba, ovplyvniť životy aspoň nejakých zvierat a taktiež prilepiť prírode, Zemi. V biede, v ktorej sa momentálne Zem a zvieratá nachádzajú spoločne s úpadkom hnutí za ich slobodu, sa netreba o "totálnom oslobodení" vôbec baviť a strácať tým čas. Pretože to naše "totálne oslobodenie" je iba fikcia.

Čo vlastne znamená "totálne oslobodenie zvierat"? Ak tým niekto myslí to, že už sa nikdy nikde rukou človeka nebude páchať krutosť na zvierati, v tom prípade by sme museli dodať, že k totálnemu oslobodeniu zvierat je potrebné totálne vyhynutie nášho druhu. Viditeľne sa nám darí zjednodušovať tú najzložitejšiu tému – vplyv človeka na Zem a na zvieratá. O to menej sa nám darí skutočne pre zvieratá pracovať, stať sa problémom pre systém závislým na vykorisťovaní, obetovať peniaze, pohodlie, psychiku, riskovať stratu svojej slobody pre dobro druhých. Bez toho nedosiahneme ani čiastočné oslobodenie zvierat. K tomu sme potrební celí, nie len naše myšlienky a ústa plné reči.

Všade počujem o spojení minorít, ktoré by mali vyjsť pospolu do ulíc a bojovať za svoje práva. Ale nikde nepočujem, ako k tomu tých ľudí dotlačiť. Počujem len vízie, ktoré sú vo svojej podstate pravdivé a ponúkajú asi jediná cestu k onomu totálnemu oslobodeniu, ale nikde nepočujem, ako ju vykonať. Filozofovanie má svoje opodstatnenie a tiež určite pozitívny dopad na hnutie, ale stále je to len pekná reč, pokiaľ ho nie sme schopní premeniť v realitu. Totálne oslobodenie zvierat by iste vyžadovalo naše stopercentné zapojenie. Nie je dobré dávať si ciele, ktoré nie sú na programe dňa, mali by sme hlavne začať robiť aspoň to, čo môžeme a čo funguje. Tým nemyslím welfare. Každé zachránené zviera alebo kus lesa je víťazstvom. Každý sabotovaný bitúnok a zhodený posed je víťazstvom.

Donald Watson, údajne prvý muž, ktorý použil slovo "vegan", povedal: „Nezabúdajte, že vegánstvo je omnoho viac, než len nájsť si novú alternatívu k miešaným vajciam na toast alebo novému receptu na vianočku. Myšlienka žiť súcitne a ohľaduplne nie je stará len tých zopár desaťročí, čo sa používa, ide oveľa hlbšie ku koreňom. Slovo "vegan" je pojmom, ktorý zoskupuje všetky oprávnené nároky na primeranú kritiku dôsledkov vášho prístupu, ktorá vám môže byť adresovaná. Vegánstvo nie je o detailnom študovaní grafov a nutričných štúdií. Fakty sú jednoduché a priame a ide len o to, ako ich správne uchopiť a nájsť si k nim cestu.“ Je zrejme, že tento pán to myslel naozaj úprimne, no z vegánstva sa stáva presný opak. Kšeft, sebarealizácia, začlenenie sa do nejakej komunity, pocit nadradenosti nad nevegánmi, odľahčenie svojho svedomia, pseudodôležitosť, móda, zdravotné hľadisko, zábavný životný štýl v šedi stereotypu, hľadanie nových kamarátov, koníčok, záľuba v gastronómii... to všetko sú časté dôvody k vegánstvu. Znie to krásne v spojitosti s tým, že vegánstvom vlastne nie len pomáhame, ale vraj dokonca zachraňujeme zvieratá. Veľmi radi to hlásajú niektoré organizácie za práva zvierat: Buď vegán, ročne ušetríš život jednej krave, dvom prasatám a dvadsiatim siedmym sliepkam. Buď vegán, vytvoríš mier a lepší svet. Buď vegán, vegánov pribúda a raz nás bude veľa... Bla, bla, bla. Keci. Nepatrná komunita nemôže ovplyvniť trh so zvieratami. Nikto nemôže skutočne veriť tomu, že keď 10 ľudí z 800 zrazu prestane odoberať z veľkochovu kusy mŕtvol, nejako to ten chov zasiahne. Nezasiahne, vyrába sa stále rovnaký počet mŕtvol. Nájdú sa noví zákazníci (ako stúpa počet ľudí celkovo) a pri "najhoršom" má štát v zálohe záchranu v podobe dotácií pre živočíšny priemysel. Neexistuje žiadny férový boj medzi producentmi nevegánskych a vegánskych potravín. Dotácie sa udeľujú iba jednej strane.

Vidím miliardy umučených a zavraždených. Vidím pohrdanie všetkým živým, čo sa nemôže brániť. Pokiaľ ste tiež skočili na tie reči, že vegánov pribúda a za chvíľu spoločne vytvoríme krásny nový svet, je mi to ľúto – budeme všetci vegánmi, len škoda, že nám nikto nepovedal, že bez fauny a flóry, pretože tá mizne, prehráva – a my s ňou. A my namiesto nasadenia v blokádach harvestorov organizujeme vegánske večierky. Ak si niekto myslí, že rozšírenie sortimentu v regály s vegánskymi nátierkami v obchode je výhra, lebo že tým pádom zákonite pribúda vegánov, mal by si uvedomiť, že rovnako zároveň pribúdajú aj stovky nových nezmyselných živočíšnych produktov. Vegánov v západnom svete pribúda, ale už sa neradi bavíme o pribúdaní ľudí na svete celkovo (nevegánov, samozrejme). To, čo pribúda, sú predovšetkým ľudia a spotreby.

Takisto nevidím priamu spojitosť v tom, ako rastlinná strava pomáha umučeným v laboratóriách, množiarňach, cirkusoch, alebo ako bojuje proti domácemu násiliu na zvieratách – ľudí aktívne vystupujúcich proti týmto veciam je (aj v radoch vegánov) žalostne málo. Je jednoduchšie baviť sa o novom tofu ako ísť protestovať. Často sa stretávam so starou známou vetou, že všetko dosiahneme postupnými pomalými krokmi. Sme predsa demokrati. Ak si dám veľa práce s tým, ako si vôbec takýto podraz vyložiť, tak je tým asi myslené, že na všetko je dost času, že ľudia sa menia pomaly – ale vraj sa menia a vegánov pribúda. Pokiaľ vám toto tempo "pribúdania" príde dostatočne rýchle a navyše ste presvedčení, že vegánstvo vytvorí planétu bez utrpenia, potom vám to bude asi stačiť. No nemalo by to nikomu, kto tvrdí, že ho zaujíma osud zvierat.

Všade počujem o tom, ako vegáni považujú zvieratá za rovnocenné, ako sú to ich bratia a sestry, rodina. Úprimne, byť zvieratom, nechcel by som byť rodinným príslušníkom väčšiny z vegánskej komunity. To by som asi tú chvíľu, čo by som bol nažive, ťažko niesol keci o tom, ako je na všetko dost času. Ako musíme najskôr ísť na vegánske večere, vegánske pikniky, vegánske Vianoce, vegánske sprievody, vegánsky športový tréning a až potom na protest pred laboratórium, kde budeme vyžadovať prepustenie našich bratov a sestier. Až potom na kožuštinovú či inú farmu, kde dáme slobodu sestrám a bratom hneď. Až potom vylezieme v noci v maske a budeme sabotovať majetok slúžiaci

vrahom na mučenie a zabíjanie. Až potom pôjdeme pomôcť do útulku. Až potom pôjdeme konfrontovať vrahov priamo. Áno – priamo. Pretože ak sú mi zvieratá rodinou, tak pre tú by som ja a asi aj väčšina z vás použil hoci aj násilie, aby som ich dostal z područia niekoho, kto ich mučí a zabije. A vôbec, ako to, že sú zvieratá pre toľkých vegánov rodinou a napriek tomu nechcú ani počuť o použití násillia pre ich oslobodenie? Nie je predsa problém vopred upozorniť vykorisťovateľa na to, že pokiaľ nenechá násilie, môže byť použité proti nemu. Kde je morálny rozpor? Kde je tá rovnosť, rodina, bratstvo? Ako môže byť reč o nejakom "totálnom oslobodení zvierat", ak pri využití radikálnych prostriedkov pre záchranu života máme stále rozpor, akúsi záhadnú brzdu?

Vegánom môže byť teoreticky každý. Sériový vrah, mäsiar, kožušník, komunista, otrokár, množiteľ, diktátor, proste hocikto. Nasledujúce dva príklady to ilustrujú. Ako prvý nám poslúži jedna raw vegan reštaurácia, ktorá sa každý rok zúčastňuje jedného food festivalu. Kde je ona rovnosť, keď vegánska reštaurácia hlásajúca lásku k zvieratám má stánok vedľa úchylov predávajúcich foie gras, vedľa vrahov predávajúcich nasekané telá umučených teliatok, prasiatok a ich rodín? Pokiaľ by bol vedľa stánok s nasekanými telami malých detí, tiež by ste sa prišli pozrieť? Alebo by ste sa okamžite dištancovali, stáli by ste po boku iných na vyostrenej demonštrácii za okamžitý zákaz takéhoto masakru? Ale pokiaľ sú tam len zvieracie telá? Ok. Teoreticky to môžeme považovať za akúsi formu infiltrácie s dobrým úmyslom. No kde je deklarovaný antispeciesizmus?

Zmenia ľudia časom svoj zaužívaný spôsob stravovania? Áno. Doženie ich k tomu aj stále horší obraz živočíšneho priemyslu. Budú vegánmi aj v iných oblastiach, než je stravovanie? Osobne tomu neverím. A tým sa dostávame k druhému príkladu – k vegánskej bubline par excellence. Kúpte si vegánske jedlo, vegánske tričko a rozšírte vegánsku komunitu. Čo na tom, že väčšina z toho úžasného jedla musela cestovať z druhého konca planéty. Predstava, ako vegán, ktorý bojuje za zvieratá, vezme svoje peniaze a utratí ich za predražené jedlo a zbytočné krámy, je zvláštna. Čo je vegánske na výrobe a nakupovaní nezmyselných nových vecí? Nemal by skôr vegán svoje peniaze použiť na priamu akciu? Na kúpu žrádla do útulku? Ako to, že niekto, kto stokrát za rok o sebe povie, že bojuje za zvieratá, ešte ani raz neusporiadal protest pred cirkusom, a miesto konfliktu s mučiteľmi míňa financie na organizovanie vegánskych žraníc a osláv?

Organizuj pikniky a zachraňujes zvieratá – ak si vegán, samozrejme. Mláš do boxovacieho mechu a zachraňuješ zvieratá – ak si vegán, samozrejme. Proste, rob všetko, čo robia ostaní, len buď pri tom vegán. A máš konečne kľud, stal sa z teba spasiteľ. Nezáleží na tom, koľko zvierat si za posledný mesiac nakrmil, koľkým si pomohol v núdzi... Budíček! Vegánstvo je iba nezúčastňovanie sa niečoho zlého. Vo väčšinovom podaní ide o lepší stravovací návyk. Ale skúste zablúdiť trochu ďalej. Lokálna strava? Minimalizovanie odpadov? Dobrovoľníctvo? Vegánstvo zamerané iba na stravu znamená iba dať ruky preč, žiadne ďalšie benefity pre zvieratá. „Ak nepozeraš detské porno, znamená to, že bojuješ proti detskej pornografii?“ (Dr. Steven Best)

Podme začať bojovať za oslobodenie zvierat, nie za vegánske maslo v hypermarkete. Ak zvládneme napísať stovky e-mailov výrobcovi žrádla, že prečo ešte nepredáva tú či onú vegánsku alternatívu tej či onej potraviny, rovnako zvládneme napísať stovky e-mailov aj množiteľovi zvierat alebo do vivisekčného laboratória. Môžeme tam volať vo dne, v noci. Dokážeme sa dokonca zísť a protestovať. Vieme podávať sťažnosti na úradoch, alebo byť aj neposlušní. Tak to podme robiť. Niekto ako samotár, niekto v dave. Niekto porušovať hlúpe zákony chrániace vrahov, niekto nie. Je mnoho foriem, akými môžeme skutočne pracovať pre zvieratá. Avšak prestaňme už dávať hodnotu majetku a podme ho zničiť, ak je nápomocný vykorisťovaniu. Prestaňme už konečne rozprávať, že všetko okrem vegánskej torty a dohovoru s miestnymi poslancami je radikálne. (Sme skôr trápne umiernení. Keby ste boli zavretí v koncentračnom tábore a niekto príde, vrazí majiteľovi do tváre a vezme vás do bezpečia, poviete mu: „To si nemal robiť, to bolo príliš radikálne“? Alebo mu poviete: „Ďakujem“?)

Vyhľadajme si skutočnú vegánsku reštauráciu, ktorá má sociálny rozmer, nechodievajme na obed do reťazca, ktorý len zarába na novom modernom fenoméne. Vráťme vegánstvu jeho solidaritu, nekompromisnosť, antispeciesizmus, podstatu, ktorú má mať. V zvieracích azyloch a na ulici – tam je nás treba. Nie len v kaviarni a telocvični – tak sa sami upratujeme vrahom z cesty a im logicky vyhovuje umiernený poslušný vegán, čo ich neobmedzuje a neohrozuje – aktivista, čo si fotí svaly a jedlo na internet a píše o súcite so zvieratami, o tom, ako ich miluje a preto sa nebude zúčastňovať systému, ktorý ich využíva. Súciť a neúčast' sami o sebe nikomu nepomôžu. Presuňme svoje dobré úmysly do praxe. Máme veľký potenciál, ale nevyužívame ho. Za seba však môžem povedať: Pridávam sa k tým, ktorí sa už zriekli vegánstva v tejto malichej podobe. Je to pozérstvo, s ktorým sa neuspokojím, ak chcem pracovať na strane zvierat. Nikto, kto chce byť skutočným osloboditeľom.

Pôvodný článok bol uverejnený na stránke <https://zemepredevsim.noblogs.org/> dňa 26.12.2017, tu je uverejnený v skrátenej a upravenom znení. Autora článku nepoznám a nemôžem sa podpísať pod všetko, čo v ňom napísal. Aspoň nie v takej forme, v akej to napísal – každý máme iné psychické, fyzické, finančné a časové možnosti a ciest ako pomôcť zvieratám je viac, než ponúka článok. Ale pointou článku bolo niečo iné – jednoducho vysvetliť, prečo vegánstvo samo o sebe nie je aktivizmom. Zverejnenie tohto článku v Eko-bojovníkovi nemá za cieľ propagovať násilie a ani nabádať nikoho k ilegálnej činnosti, ale má za cieľ rozviesť diskusiu na tému. (Ach, kde sú tie časy starých dobrých zínov, kedy takéto vysvetlivky ešte nebolo treba vypisovať...)

PREČO JE AKTIVIZMUS, NIE VEGÁNSTVO, MORÁLNYM ZÁKLADOM

Hnutie Direct Action Everywhere (DxE) bolo opakovane označené za „anti-vegánske“. Spoluzakladateľ hnutia Wayne Hsiung vysvetľuje, čo je na tom pravdy:

DxE verí, že je veľmi dôležité vyhábať sa spoluúčasti na vykorisťovaní zvierat. Stanovy aktivistov ohľadne využívania živočíšnych produktov sú veľmi striktné. Súčasne však veria v to, že konať iba na osobnej úrovni nie je postačujúce a že ak má byť vegánstvo nástrojom politickej zmeny a nie len osobnou voľbou jednotlivca, musí byť tento rozdiel vytvorený patričnou objektívnou akciou. Použijeme hypotetický príklad na vysvetlenie tohto rozdielu:

Predpokladajme, že ste svedkami situácie, keď dav bije palicou dieťa. „Pridaj sa k nám,“ vravia, „je to fajn.“ Prvotná reakcia na konanie davu je: „Všetci ostatní to robia, takže aj ja by som mohol. A ktovie, možno majú pravdu a je to fajn.“ Je to bezmyšlienkovitá reakcia, akú k brutálnemu násiliu voči zvieratám zaujíma väčšina ľudí. Aj keď ich často za takúto voľbu zavrhuje, je dôležité napriek všetkému poznamenať, že pre túto väčšinu ľudí takáto voľba nie je vedomá. Nikdy sami v sebe nevolili spôsobom: „Medzi mučením a masakrovaním miliárd bezmocných zvieracích mláďat a ich nemučením a nezabíjaním, ja volím mučenie.“ Rovnako ako iní, ktorí v histórii páchali zverstvú, aj oni len prijali veci tak, ako sú – sú produktmi systému, do ktorého sa narodili. Naše najzákladnejšie vnímanie sveta môže byť výrazne poznačené kultúrnymi alebo sociálnymi vplyvmi. A pre bežného človeka je potom veľmi ťažké rozoznať v násilí násilie, ak je páchané "normálne". Takže áno, spoluúčasť na masovo páchanom násilí je zahanbujúca a neetické rozhodnutie, ale majme vždy na pamäti, že v princípe je táto spoluúčasť systémový, nie individuálny problém.

Sekundárnou reakciou je: „Nie je správne biť dieťa – takže vás nebudem nasledovať.“ A to je vegánstvo – neúčasť na priamom praktikovaní násilia. Hoci je to určite lepšie, než ako keby ste dieťa sami bili, stále je to na míle vzdialené morálnym princípom, ktoré vyznáva DxE. Pretože ak máme možnosť urobiť niečo, čo pomôže tomu, kto je zneužívaný – či už je to ľudské, alebo zvieracie mláďa (prakticky všetky zvieratá zabíjané človekom sú v skutočnosti mláďatá) – malo by byť našou povinnosťou to urobiť. Mnohé jurisdikcie rozoznávajú zločin za neposkytnutie pomoci v núdzi. A to najmä, ak máme zo zneužívania obete akýkoľvek prospech.

My, ľudia, sme tými, ktorí profitujú z našej viac než desaťtisícročnej nadvlády nad zvieratami a z pokračujúceho násilia na nich, či už tých v zajatí, alebo tých v divočine, preto sme všetci v tejto pozícii. Sme príjemcami benefitov plynúcich z násilného spiknutia. Naše domy, naše vynálezy, naše ulice a dokonca aj naše vegánske jedlo, sú produktmi násilia páchaného na zvieratách (na každé zviera zabitú človekom na jedlo pripadá približne 1000 zvierat trpiacich alebo mŕtvych v dôsledku straty prirodzených lokalít alebo klimatických zmien). Preto iba snahu dištancovať sa považujeme za veľmi vzdialenú našim skutočným morálnym povinnostiam. Participovať sa na násilí je hanebné a neetické rovnako ako nečinne sa prizerať – rovnako ako pasívne vegánstvo. Aký je skutočný, morálny prístup?

Táto otázka nás privádza k tretiemu typu možnej reakcie na konanie davu – k akcii. Mohli by sme ľudom bijúcim dieťa povedať: „Hej, prestaňte!“ Tí z nás, ktorí majú guráž, by mohli skúsiť dieťa pred údermi fyzicky brániť. Mohli by sme zavolať políciu, alebo vyburcovať ďalších, aby nám pomohli dieťa zachrániť. Mohli by sme na jeho obranu použiť aj silu a vziať bijúcim palice. Ak sa máme postaviť dlhotrvajúcim krutostiam, musíme proti nim urobiť čokoľvek. Ale ak je jedine aktivizmus morálny, prečo tak málo vegánov skutočne koná?

Sú na to aspoň tri dôležité dôvody. Prvý je ten, že ľudia k tomu neboli vedení. Čiastočne za to môže pseudovedecký výskum – vegánske hnutie je natoľko zamerané na skúmanie správania sa jednotlivcov (konzumentov), že stráca zo zreteľa pravé dôvody svojej existencie: nie vegánske jedlo, ale zvieratá! Sme rozrušení rozsahom konverzácie medzi aktivistami za práva zvierat, ktorá začína filozofovaním o slobodnej voľbe a končí filozofovaním o tom, ako propagovať vegánstvo. To však nie je chyba jednotlivcov, ale hnutia. Musíme v ňom kolektívne prestať hovoriť o tom, kde sa dajú kúpiť vegánske hranolky, a začať sa baviť o zvieratách a ich životoch. Naše akcie musia pomáhať prioritne zvieratám, nie vegánskemu konzumerizmu. Ak ľudia nie sú k aktivite vedení, nekonajú.

Druhým dôvodom je, že ľudia nevedia, aký druh aktivity by mali vyvíjať. Existuje rozsiahly výskum, ktorý ukazuje, že keď sú ľudia vystavení príliš veľkému počtu možností a tieto možnosti majú neistý dosah, bývajú často paralyzovaní nerozhodnosťou. „Chcem zvieratám pomôcť, ale ako?“ Každý, kto hovorí, že pozná 100%-nú odpoveď na otázku „Aký druh aktivity?“, sa mýli, avšak sú zaznamenané rozsiahle skúsenosti z praxe aj z teórie sociálnych hnutí, ktoré môžu uľahčiť naše uvedomené rozhodnutie. Jednou z týchto skúseností je, že hnutia prosperujú alebo upadajú na základe svojej schopnosti mobilizácie a vytrvalosti uskutočňovať nenásilné priame akcie. Nezaobíde sa to bez ťažkostí, pretože propagátori začínajúcich hnutí čelia démonizácii, odmietaniu alebo dokonca represii. I tak to ale nie je ani zďaleka také ťažké, akoby ste si mysleli. Ak dokážete zmobilizovať niekoľko percent populácie na vytrvalý a nenásilný občiansky odpor, vyhráte.

A to je dôvod, prečo DxE existuje. Nepotrebuje presvedčiť 100 % populácie, aby sa stali vegánmi. Potrebujeme inšpirovať tých, ktorí už vegánmi sú, aby začali konať. Poskytovať ľudom informované vedenie a podporovať ich v ich potrebe hovoriť a konať silne a verejne v prospech zvierat. Vytvoriť organizačnú spôsobilosť, sociálne inštitúcie a kultúru, ktorú naše hnutie potrebuje. Zmobilizovať aktivistov, zapojiť ich do diania a inšpirovať k nenásilným priamym akciám.

Otázka „Môžeme naozaj uspieť?“ nás privádza k tretiemu dôvodu vedúcemu k pasivite vegánov: beznádeji. Ak budeme považovať násilie páchané na zvieratách za nezastaviteľné, tak nemáme priveľký dôvod pokúšať sa ho zastaviť. Konanie je podmienené nádejou, a nádej je v našom hnutí očividne nedostatkový tovar. Veľa našich zástancov tvrdí, že koniec zneužívania zvierat by mohol nastať za stovky, možno tisíce rokov. S priznávanou úľutosťou tvrdia, že ľudia budú pravdepodobne vždy zneužívať zvieratá. Nikdy nedosiahneme dostatočné percento.

Ale to je blbosť. Ide o naučenú zaujatosť. Ukazuje sa, že k zmenám dochádza, a to oveľa rýchlejšie, než mohol ktokoľvek z nás predpovedať. Ešte pred pár desaťročiami bola myšlienka manželskej rovnosti nemysliteľná. Podporovaná bola iba menšinou a aj pokrokoví politici sa prikláňali k "ochrane manželstva" pred záluďným vplyvom "homosexuálnej agendy". Termín "práva gayov" znel ako zločinecké spiknutie. O dvadsať rokov sa prúdy otočili. Viac než 60 % populácie teraz manželskú rovnosť podporuje a tá bola v niekoľkých štátoch už zaradená medzi ústavné práva.

Rovnaký vývoj dosiahneme pri zvieracích právach. Nedávny prieskum ukázal, že 32 % populácie USA v súčasnosti verí, že zvieratá by mali mať práva rovnako ako ľudia, a toto percento sa rýchlo zvyšuje. Téma zaobchádzania so zvieratami sa objavuje v celej našej kultúre. Zakladatelia spoločnosti The Dodo upozorňujú, že téma "zvieratá" je na sociálnych sieťach jednou z najširerejších a že až 79 % ľudí v USA hovorí, že zvieratá musia byť chránené pred "všetkým utrpením a zraňovaním". Okná do sveta zvierat sa otvárajú. A čím viac zvieratá pozorujeme, tým viac si uvedomujeme, že sú ako my. Sú členmi našej spoločnosti, naši priatelia. Keď si to uvedomíme, zistíme, že je našou povinnosťou ich brániť.

Tvárou v tvár všetkým týmto dôvodom k optimizmu je na čase odhodiť pochybnosti. Je čas nechať sa inšpirovať, nie k osamelej neaktivite, ale k mocnému aktivizmu. Je čas, aby naše hnutie povstalo v novej a sebedomej nálade – sme silní, sme pohotoví. A sme odhodlaní. A uspejeme.

Text bol prebraný zo stránok hnutia 269Life Prague - Czech Republic (ich oficiálne stránky sú v súčasnosti offline, ale nájdete ich na FB), tu je zverejnený v skrátenej verzii. Pôvodný text v anglickom jazyku bol uverejnený na stránke www.directactioneverywhere.com/.

DAJME VEGÁNSTVO BOKOM A ZAČNIME ZNOVU BOJOVAŤ (pohľad anti-speciesistický)

Radikálny prejav a prax v oblasti oslobodenia zvierat sa v poslednej dobe sťahuje do pozadia a je vytlačaná vegánskymi receptami. Napriek tomu, že považujeme vegánsku stravu za dôležitú súčasť svojich každodenných životov, sme presvedčení, že to k oslobodeniu mimoludských zvierat nestačí.

Hoci to môže byť tak, že vegánstvo je odmietnutím metodického utrpenia a vykorisťovania zvierat a spôsobom, ako nepodporovať tých, ktorí ich systematicky vraždia, myslíme si, že ide len o prvý krok k oslobodeniu zvierat od všetkých foriem nadvlády. Nikto si snáď nemôže vážne myslieť, že ich stravovací návyk môže zasadiť smrteľný úder priemyslu vykorisťujúcemu zvieratá. Myslieť si, že samotný prechod na vegánsky životný štýl je spôsob, ako môže byť ukončené vykorisťovanie, alebo dokonca že zvieratá môžu byť oslobodené spod nadvlády, je zavádzajúce a nebezpečné, je to presun k pasívnemu pacifistickému vzdoru. Je to asi také isté, ako keby sme si mysleli, že bojkotom volieb zvrhneme systém.

Namiesto toho, aby vzplanuli plamene, revolučné akcie za oslobodenie zvierat slabnú. Oslabuje ich každé vyhlásenie samotného vegánstva za sociálno-politický akt. Hoci takíto ľudia vnímajú okolitú realitu a upravili svoje konanie podľa svojho svedomia, nejde o prejav revolty. Revolučný potenciál ukončenia utrpenia zvierat bude realizovaný vtedy, keď sa k nemu postavíme správnym smerom a so správnymi nástrojmi. Jedným zo silných bodov hnutia za oslobodenie zvierat vždy bolo obhajovanie radikálnych praktík, vytváranie konfliktu so zodpovednými za vykorisťovanie. Permanentný konflikt je totiž schopný obmedziť fungovanie konkrétnych firiem. V boji za oslobodenie zvierat boli vždy otvorene podporované útoky proti tým, ktorí boli zodpovední za zotročovanie. Boj, ktorý chápe konkrétne spoločnosti ako základné formy ustanovenia speciesizmu a antropocentrizmus ako legitimizáciu anihilácie všetkého živého. Boj, ktorého ciele nikdy nevstúpia do dialógu s niekým, kto hovorí antropocentrickým jazykom.

Vyvíjaním etického konceptu, v ktorom začína boj za oslobodenie zvierat, sa dostávame k reálnemu revolučnému konfliktu proti tým, ktorí utláčajú a vykorisťujú nás samotných. Ak budeme mlčať, stávame sa komplicmi. Je možné zriecť sa toho a odsudzovať to. Ale okrem toho je tu vždy ešte možný útok na štruktúry, ktoré sú zodpovedné za genocídu zvierat. Potrebujeme obnoviť dôstojnosť boja za oslobodenie zvierat a vrátiť ho na jeho revolučnú trajektóriu. Aby boli myšlienky a priame akcie striktné prepojené a stali sa plodným zázemím pre ďalšie permanentné konflikty.

Ak je v súčasnom anti-speciesistickom hnutí tou najdôležitejšou a najdiskutovanejšou vecou vyšpecifikovanie deliacej čiary medzi etickým a dietetickým vegánstvom, potom si všetky tie morky, líšky, prasatá, kravy a ďalšie zvieratá budú musieť nájsť nejakú vlastnú cestu a nejakú ujst' zo zajatia samé. Pretože súčasné vegánstvo je oveľa viac zamerané na svoju ideologickú čistotu než na priame akcie a vytváranie prostredia, v ktorom sú také stratégie podporované a rozširované.

Benevolentnosť káže Eko-bojovníkovi uviesť zdroje. Preklad majú na konte autori stránky asociacealerta.noblogs.org, tu je článok uverejnený v skrátenej verzii. Pôvodný text bol uverejnený na stránke informa-azione.info. Musím podotknúť, že Eko-bojovník nezdieľa žiaden vyhranený politický postoj, ktorý zbytočne búra mosty, čo zvieratám a Zemi nijako nepomáha, preto sa pod nekompromisný politický anarchizmus zdieľaný na uvedených stránkach nepodpisuje. Ani vpravo, ani vľavo, ale dopredu!

ZÁLEŽÍ NA TOM, ČI NAŠI PREDKOVIA JEDLI MĀSO?

Jedným z najobľúbenejších argumentov odporcov vegetariánstva je, že mäso jedli naši predkovia a preto ho musíme jesť aj my. Tvrdenie, že naši predkovia konzumovali mäso, je samo o sebe mátaúce – záleží na tom, ako ďaleko do histórie chceme zájsť. 5, 4, 3, 2, 1 milión rokov naspäť? V náleziskách druhov *Paranthropus boisei*, *Ardipithecus kadabba* a *Kenyanthropus platyops* sa nenašli prakticky žiadne dôkazy o tom, že by títo naši predkovia konzumovali mäso. Odborníci tiež predpokladajú, že mäso nekonzumovala väčšina zástupcov niektorých druhov rodu *Australopithecus*. V rôznych náleziskách 50 000 rokov starých obydľí neandertálcov v Španielsku sa našli veľké rozdiely ich potravy. Kým v niekoľkých oblastiach bolo objavených mnoho zvieracích kostier a iných dôkazov o konzumovaní zvierat a kanibalizme, v iných oblastiach ani jedna. DNA rozborov zubného povlaku kostier nájdených v týchto "vegetariánskych oblastiach" potvrdili absenciu pozostatkov cudzích živočíšnych prvkov.

Rozmach vegetariánstva z nábožensko-etických dôvodov sa datuje na najmenej 6 tisíc rokov pr. n. l. (podľa niektorých vierovyznaní je to omnoho hlbšie v čase) a do Európy začal prenikať najmä z Ázie a severnej Afriky. V Európe sa však vegetariánstvo rozvíjalo aj nezávisle. Antickí autori popisujú kraje (alebo dokonca celé národy), kde sa žilo vegetariánsky. Neskôr, napríklad Hekataios z Milétu (cca 550 – 480 pr. n. l.), dokumentuje, že obyvatelia Trácie (súčasné severovýchodné Grécko) vôbec nejedli mäso. Himalájski Hunzovia boli tisícročia vegetariánmi, až donedávna, kedy im civilizácia naservírovala výdobytky pokroku (vrátane steakov) a oni začali chorľavieť a vymierať. Hunzovia sú jedno z tisícov domorodých etník po celej Zemi, ktorých postihol rovnaký osud, podobne ako obyvateľov andskej dediny Vilcabamba, saharských vegánskych kmeňov etnika Tubu a ďalších. Ostatne, veľa starovekých básnikov a filozofov podpisovalo etický aspekt vegetariánstva (alebo dokonca žilo vegetariánsky), napríklad Zarathuštra, Pytagoras, Sokrates, Platón, Plútarchos, Hippokrates, Ovídius, Seneca, Diogenes zo Sinópy a iní.

Podobných príkladov je na hrubú knihu. V tomto článku nemám za cieľ vyhľadávať "vegetariánske" národy a kmene minulosti a súčasnosti, týmito príkladmi som chcel iba naznačiť, že tvrdenie, že všetci naši predkovia jedli mäso, je nezmysel. V histórii ľudstva boli vždy skupiny, ktoré z najrôznejších dôvodov mäso nekonzumovali. Samozrejme tvrdiť, že napríklad taký australopitek afarský nejedol zvieratá z etického presvedčenia, by bolo skutočne smiešne. Ale z vývojového hľadiska je úplne irelevantné, z akého dôvodu ten-ktorý druh, národ alebo kmeň mäso nekonzumoval.

Konzumovanie mäsa nám vraj počas nášho vývoja pomohlo zväčšovať objem mozgu a umožnilo prežiť a vyvinúť sa do dnešnej formy. Štúdie, ktorých výsledky boli publikované v roku 2011 (v českom internetovom článku pod názvom "Konec jedné hypotézy: Maso nás neudělalo chytrými"), nepotvrdzujú hypotézu, ktorá tvrdí, že mäso nás urobilo "múdrymi". Faktom však je, že naši predkovia si často krát museli zvieracím a ľudským mäsom dopĺňať živiny, ktoré mali v iných formách lokálne k dispozícii nedostatočne. Iba pri prísune zdraviu potrebných živín sa môže organizmus a teda aj všetky orgány, vrátane mozgu, správne vyvíjať. Naši predkovia žijúci výlučne z lokálnych surovín nemali priemysel, trhy, obchody, e-shopy. Dnes máme v obchodoch plné regály neživočíšnych jedál, ingrediencií, nátierok, pomazánok, ovocia, zeleniny, orechov, strukovín, obilnín, semien, bylín a iných plodín (a výrobkov z nich), rias, nápojov a prírodných výživových doplnkov z celého sveta, ktoré nám plnohodnotne naplnia hladinu všetkých živín v našom organizme.

Existujú takmer obhájiteľne zdokumentované prínosy, ktoré v praveku priniesol pre náš druh náš spôsob získavania mäsa. Lov našim predkom postupne (hovoríme o desať tisícoch rokov) zdokonaľoval zručnosti a verbálne aj sociálne správanie. Čím zdokonalí naše zručnosti a verbálne, sociálne a vedomostné schopnosti náš vzťah k mäsu dnes, keď sa autom odvezieme do klimatizovaného obchodu, v ktorom si položíme do kolieskového vozíka zabité a vykostené zviera zabalené v obale a pri jeho získaní musíme využiť maximálne toľko percent svojho mozgu, aby sme zvládli vytiahnuť z peňaženky správnu bankovku a čakali na výdavok vypočítaný kalkulačkou na pokladni? Všetky benefity z nášho historického vzťahu ku získavaniu a konzumácii mäsa sú pre ďalší vývoj nášho druhu nepodstatné. Paleolit je dávno za nami. V otázke etického vegetariánstva a súčasnosti je téma, v akej miere naši predkovia konzumovali mäso, čisto iba antropologickou zaujímavosťou. Alebo si máme snáď myslieť, že keby boli všetci ľudia odteraz vegetariánmi, mozog by nám prestal rásť?

"Človek je predátor" je základnou dogmou, od ktorej sa odporcovia vegetariánstva odpichujú. Odborne definovať "predátora" nie je také jednoduché ako by sa mohlo zdať; česká Wikipédia hovorí o predátorovi stručne ako „o živém organismu, jehož přežití je závislé na usmrcení jiného živého organismu, a to z důvodu jeho konzumace“, z čoho vyplýva, že človek predátor nie je, pretože tá pol miliarda ľudských vegetariánov, ktorá obýva túto planétu, by bola patrne mŕtva.

Často počuť frázu „jedz mäso, budeš silný ako lev“, ktorá je vskutku úsmevná, s ohľadom na fakt, že najsilnejším druhom na tejto planéte nie je lev, ale bylinožravce ako gorila, nosorožec, slon... Mýtus, že bez mäsa začneme chorľavieť a začne nám degenerovať svalstvo, je dávno vyvrátený uznávanými medzinárodnými výskumnými tímami, podobne ako ani svetoví medailoví šampióni ako Patrik Baboumian, Carl Lewis, Edwin Corley Moses, Hannah Teter rozhodne nevyzerajú, že bez mäsa umierajú. Pretože ešte nikdy nikto nezomrel kvôli tomu, že nejedol mäso, kdežto existuje veľa chorôb s možnými fatálnymi následkami spôsobených nedostatkom vitamínov, ktoré obsahuje rastlinná strava.

Keď odporcom vegetariánstva dôjdu "argumenty", vytiahnu žolíka: Hitler bol vegetarián, vy ekofašisti! Tí horlivejší sa to ešte snažia obaliť filozofickými frázami o morálke a k Hitlerovi pridávajú protiváhu mäsojeda Ježiša. Napriek tomu, že tieto výstrelky neberie príliš veľa ľudí vážne (rovnako by mohol hociký vegetarián porovnávať napríklad vegetariána Budhu s kanibalom Albertom Fishom), predsa len si dajme do príkladu bežnú populáciu, ktorá tvorí väčšinu obyvateľstva a žije viac-menej rovnakým štýlom, až na to, že jedna časť mäso konzumuje a druhá nie. Takže, ak by sme už chceli rozoberať tú morálku, v tom prípade tá druhá spomínaná časť populácie je, podľa ľahkej matematiky, morálnejšia, pretože sa dobrovoľne vzdáva mäsa, aby nepodporovala zabíjanie. Nech už má k mäsu každý vzťah, aký chce, nikto nemôže vážne tvrdiť, že zabitie nie je nemorálnejšie ako nezabitie.

Mnohí sú presvedčení, že vegetariánstvo je pre náš druh jednoducho neprirodzené. Demagogicky dávajú príkladom severských Eskimákov a navyše tvrdia, že biológovia sa vraj prikláňajú k týmto názorom. Nevieť presne, ktorých biológov majú na mysli, ale zaregistroval som, že napríklad Americká dietetická asociácia, Britská Národná zdravotná služba, Svetová zdravotnícka organizácia, Organizácia pre výživu a poľnohospodárstvo, Britská nadácia pre výživu, Americké ministerstvo poľnohospodárstva a desiatky ďalších uznávaných inštitúcií, na základe stoviek vedeckých štúdií, považujú vegetariánstvo (a dokonca vegánstvo) za vhodný životný štýl. Proste, to, čo bolo prirodzené v praveku, nebude prirodzené naveky – nazýva sa to "vývoj".

Z biologickej podstaty nie sme vegetariáni. Sme všežravci. To znamená, že náš organizmus dokáže spracovať rastlinnú, aj živočíšnu stravu. To ale neznamená, že vegetariánstvo je pre nás neprirodzené, a už vôbec nie, že je nezdravé. Dnes, v 21. storočí, väčšina ľudí (Eskimákov dajme bokom) mäso k životu nepotrebuje. Konzumovanie mäsa je (prerušovanou) súčasťou nášho vývoja v historickom merítku, ale nemá nič spoločné s našou kultúrou, rovnako ako nemá nič spoločné s našou kultúrou kanibalizmus. V súčasnosti už nejde vyslovene o nič iné, ako len o ulahodenie našich chuťových buniek. A tí, ktorí stále argumentujú, že mäso jedli naši predkovia a preto ho musíme jesť tiež, nech sa páči, presťahujte sa do jaskyne a zjedzte svojho suseda.

(Hayduke, 5.3.2018)

zdroje:

<https://blogs.scientificamerican.com/guest-blog/human-ancestors-were-nearly-all-vegetarians/>

http://www.zora.uzh.ch/id/eprint/57326/17/Navarrete_ManuscriptMerged-1.pdf

<https://www.internationalvegan.org/nutrition/>

<http://www.independent.co.uk/news/science/archaeology/neanderthals-vegetarians-natural-penicillin-aspirin-medicine-prehistoric-homo-sapiens-a7619081.html>

<http://www.snk.sk/sk/domov/56-novinky-2016/1045-velki-grecki-myslitelia-svetovi-vynalezcovia-ci-politici-boli-vegetariani.html>

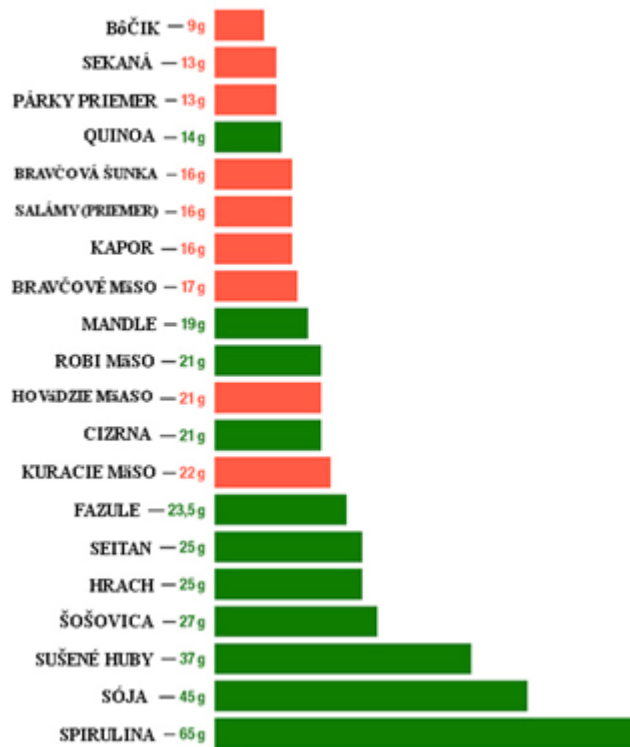
<https://www.vitarian.sk/clanky/vyziva/2015/rastlinne-bielkoviny>

<https://chlebnicanova.blog.sme.sk/c/405831/mytus-c-1-sme-vsezravci-jest-maso-je-pre-nas-prirodzene.html>

https://vegetarian.procon.org/view_resource.php?resourceID=004527

<http://soucitne.cz/slavni-vegetariani>

obsah bielkovín vo vybraných potravinách (v gramoch na 100g)*:

SÚ OBMEDZENIA A ZÁKAZY ZLÉ? (alebo VOLIŤ, ČI NEVOLIŤ?)

Tým odborníkov z neziskových organizácií Zvierací ombudsman, Slovenská aliancia ochrancov zvierat (SAOZ) a iných sa dlhodobo podieľa na kampani zameranej na uzákonenie Zákona na ochranu zvierat, ktorého návrh vo februári 2018 prešiel cez hlasovanie vo vláde a ak prejde aj v parlamente, v septembri 2018 by mal vstúpiť do platnosti. Podobný návrh bol však zmiatnutý zo stola už viackrát, a to zásadne poslancami strán Smer-SD a Most-Híd (a KDH, keď ešte bolo v parlamente). Zákon by priniesol zavedenie systémových a efektívnych opatrení proti množiteľom, zabránenie zneužívaniu zvierat v cirkusoch, zvýšenie právomocí štátnych veterinárov a ďalšie pozitívne veci a, čo je najdôležitejšie, zvieratá by už nemalo byť definované ako vec. Zákon bude môcť byť v budúcnosti novelizovaný v prospech ďalších zvierat. Obmedzujú zákony na ochranu zvierat ľudskú slobodu? A ak áno, je to zlé alebo dobré?

Nemeckí Zelení (Bündnis 90/Die Grünen) si dali veľký cieľ – chcú dosiahnuť kompletný zákaz veľkochovov. Tento zákaz by nútene ovplyvnil 77 miliónov Nemcov (bio mäso je drahšie), avšak každý rok by zlepšil životné podmienky 59 miliónom prasiat, 13 miliónom kravám, 650 miliónom slepkám a morkám. Samozrejme, welfare nie je veľká výhra, dajme si iný príklad. Nedávno vyšiel článok o novej belgickej strane DierAnimal, ktorá chce zrovnoprávniť zvieratá s ľuďmi. Nech už by to vyzeralo akokoľvek, je pochopiteľné, že život by to ovplyvnilo ľuďom radikálne. Takýchto strán (zameraných primárne na oslobodenie zvierat) je na svete minimálne 19. Je niečo zlé na tom takéto strany voliť?

Nikde na svete neboli celoplošne (na území celého štátu) zrušené cirkusy preto, lebo do nich ľudia prestali chodiť, kožušinové farmy preto, lebo ľudia prestali kupovať kožušky, pokusné laboratória preto, lebo vedci sa ďalej odmietali podieľať na pitvách, býčie zápasy preto, lebo ľudia proti tej krutosti začali protestovať. Áno, ľudia protestovali. Ale tieto formy "zabavy" a biznisu boli všetky zrušené na základe legislatívnych zákazov, ktoré boli schválené poslancami kvôli apelom a tlaku týchto protestujúcich aktivistov a podporovateľov rôznych neziskoviek, občianskych združení a spolkov na ochranu zvierat – protesty sú spúšťač, ale posledné slovo má parlament. Nie je to príjemné si uvedomiť, no je to tak. Pokiaľ v parlamente nebude žiadny aktívny advokát zvierat, nemôže presvedčiť parlamentnú väčšinu na schválenie Zákona na ochranu zvierat, za ktorý protestujúci stojaci s transparentmi pred cirkusom, alebo lobujúce aktivistky z neziskoviek bojujú.

Tereza Vandrovcová (EACAS, Otevři oči, Česká veganská společnost, Soucitne.cz, Humanimal.cz) v českých parlamentných voľbách v roku 2017 dostala 419 hlasov... Namiesto podpory a solidarity budeme vymýšľať filozofické pseudointelektuálne tézy o tom, prečo nejsť voliť a ako politika manipuluje naše životy. Keith Mann, známy anglický aktivista a aktívny člen Animal Liberation Front, založil stranu Animal Protection Party. Pri voľbách v roku 2010 získala 0,002 % hlasov... Môžeme oslavovať. Namiesto legislatívneho zákazu výstavieb nových pokusných laboratórií, ktorý mohla strana presadiť, si môžeme nasadiť masky, výstavbu podpáliť a potom si 15 rokov posediť. Alebo môžeme naďalej pasívne bojovať kupovaním si netestovaných výrobkov, čakať na nejaký zázrak, že ľudia si zrazu uvedomia, ako sú ich prípravky testované, že im zasvieti svetielko súcitu a prestanú to financovať – a raz sa možno ono pokusné zariadenie aj zatvorí.

Bol som sklamaný českými Svobodnými, ktorí sa vyjadrili, že zabíjanie zvierat pre kožušky nie je správne, ale že zákaz ich chovu je obmedzovaním ľudskej slobody a preto ho nepodporujú. Hovorím presne o tomto. Tento antropocentrický extrémizmus by mal byť zatratený. A ako lepšie sa to dá, než cez politiku? Pre porovnanie: v roku 2004 na kožušínovej farme neďaleko Martina ALF vypustili z klieťok viac ako 400 líšok. Farma na to ukončila činnosť, zamestnanci farmy prišli o robotu a zákazníci o zopár nových kožušoch – prakticky je výsledný efekt prirovnateľný s legislatívnym zákazom. Je takéto obmedzenie možností zlé? Musíme si dať otázku, či chceme robiť pre zvieratá, alebo pre ľudí, ktorí pracujú na ich zabíjaní. Čakať na tú potenciálnu chvíľu, kedy si utrpenie zvierat v kožušinovom priemysle uvedomí taký počet ľudí, že ich následné rozhodnutie nekupovať kožušky priniesie kožušinovému priemyslu skazu, alebo na tú potenciálnu chvíľu nečakať a snažiť sa dosiahnuť zatvorenie fariem hocijakým možným spôsobom (aj cez vrcholovú politiku)?

Myslím si, že taký aktivizmus za zvieratá, ktorého hranice končia na kraji taniera, je nezmysel pre utopistov. Na svete je odhadom (iba) nejakých 250 miliónov vegánov. Čisto hypoteticky: myslí si niekto, že keby existoval zákaz zabíjania zvierat, tak že by vegánov nebolo viac? Jasné, že bolo, lebo by nimi museli byť. Ak nám ide o zvieratá, mali by sme taký zákon podporovať. Taký zákaz by ľuďom obmedzil slobodu voľby, ale neublížil by nikomu, a naopak, zachránil by miliardy mimoľudských životov. Určite by vzniklo zopár ilegálnych chovov, ale každopádne by zvierat v nich bolo neporovnateľne menej. Všetky zákazy minimalizujú veci, ktoré sú zakázané, je to logické. Ľudia majú možností až príliš veľa; preto každý dobrý zákaz je dobrý. Čakať, že miliardám ľudí sa z ničoho nič rozsvieti v hlavičke a dobrovoľne sa vzdajú financovania živočíšneho priemyslu, je absurdné. Slobodná voľba v otázke života a smrti je šialenstvo. Mali by sme preto odmietat alebo sa podieľať na absolútnej minimalizácii možností voľby pre človeka v oblastiach využívania zvierat, nech je už dosiahnutá akokoľvek?

V žiadnom prípade nenaznačujem, že aktivity a kampane, ktorých finálny bod nie je určený na prerokovanie v parlamente, ako napríklad pouličné akcie hnutia 269 Life, OZ Vegánske hody, NO Slovenská vegánska spoločnosť, alebo terénne akcie Československého kastročného programu, sú druhoradé. Voliť neznamená robiť si z volených poslancov modlu, pre aktivistov voliť znamená dostať z parlamentu preč poslancov, ktorí zákony na ochranu zvierat zmietajú zo stola a nahradia ich poslancami, ktorí takéto zákony v hlasovaní podporia (v predošlých voľbách kandidovala napríklad Anna Paľovová a Monika Kozelová zo SAOZ). Keď volím, neznamená to, že si potom na 4 roky vyložím nohy na stôl (do ďalších volieb) a budem čakať, kým poslanci, ktorých som volil, niečo urobia. Aktivizmus (v žiadnej existujúcej forme) sa s volením nijako nevyklučuje. Voliť neznamená nekriticizovať politiku a politikov, ani kráčať v duchu volenej strany. Voliť je taktika – dostať cez parlament zákony na ochranu zvierat, ktoré potom aktivisti (aj tí nepolitickí, samozrejme) môžu využívať na podávanie podnetov a sťažností a na ospravedlňovanie oprávneného útočenia na tyranu.

(Hayduke, 10.3.2018)

zdroje:

<http://www.mpsr.sk/?navID=1&id=12608>

<http://www.zoos.sk/hlavne-tezy-zakona-o-ochrane-zvierat.htm>

<http://www.rokovania.sk/Rokovanie.aspx/BodRokovaniaDetail?idMaterial=27244>

VYHUBTE ĽUDÍ, ZACHRÁŇTE SVET

Ďalšia svetová vojna by bola šťastnou udalosťou, vysvetlil Pentti Linkola v svojej rodnej reči pre Wall Street Journal. Neskôr povedal, že to nemyslel tak doslovne (vojna je predsa neekologická). Jedno je však isté, Linkola je obhajcom potratov a sterilizácie, odporcom Amnesty International, Vatikánu a pomoci Tretiemu svetu. Podobne ako aj hnutia VHEMT (Hnutie za dobrovoľné vyhynutie ľudstva), Church of Euthanasia, Gaia Liberation Front, či ATWA verí, že stá milióny musia zomrieť, aby planéta mohla žiť.

Hoci v minulosti bolo environmentálne hnutie spojené s často negativistickými úvahami detí kvetov a rozhnevanými anarchistami, hlavné prúdy dnešného environmentálneho hnutia poľavili a získali rešpekt strednej vrstvy. Dnes je veľká časť zelenej agendy vytváraná mamkami zo sídlisk, priberajúcimi politikmi a Zem zasierajúcimi korporáciami, ktoré sa chcú prezentovať ako ekologické (prispieva to biznisu). Napriek tomu v proenvironmentálnom prostredí existujú légie extrémistických eko-bojovníkov rozptýlených po celom svete. Len ťažko ich možno na prvý pohľad rozoznať, napriek tomu sa derú dopredu s ich depopulačnou agendou, ktorá straší ich humanisticky zameraných, antropocentrických spolubojovníkov.

Gaia Liberation Front – títo málo známi extrémisti si na svojej ceste za záchranou planéty nenajímajú lobistov, získavajú menší počet nasledovníkov, majú len malý vplyv na environmentálne zmýšľajúcu komunitu. Napriek tomu členovia tejto organizácie vyčnievajú z davu čírou výbušnosťou svojich názorov. Spochybňujúc ľudské práva a posvätnosť ľudského života tvrdia, že pokračujúca devastácia planéty nie je spôsobená korporátnou superštruktúrou, ale predovšetkým hemžiacimi sa masami ľudí, ktorých počet musí byť výrazne redukovaný, aby Zem mohla byť zachránená.

„Keď sa ľudia rozhodnú prestať rozmnožovať, ekosfére našej planéty bude umožnený návrat k jej minulej sláve a všetky prežité biologické druhy budú môcť žiť slobodne.“ vysvetľujú členovia hnutia VHEMT. Aby ochránili posledné drahocenné zvyšky majestátnych sekvojových oregonských lesov, vytvorili okolo nich živú reťaz, aby ich bránili proti najväčšej hrozbe – človeku.

Kým VHEMT propaguje kontrolu populácie len osvetou a podporuje výlučne nenásilné prostriedky na ukončenie globálnej dominancie ľudstva, úderné jednotky Gaia Liberation Front sú oveľa útočnejšie. Považujú nedobrovoľnú anihiláciu ľudskej populácie za serióznu možnosť. „Neexistuje spôsob, ako zachrániť živočíšny druh, ktorý je naprogramovaný zabiť celú planétu“, vysvetľuje ich manifest.

V slnečnej Kalifornii, ďaleko od nádherných paliem a voňavého pobrežia, stoja ostnatým drôtom a betónovým múrom ohradené steny štátneho väzenia Corcoran, kde bol podobný druh ekologického myslenia spojený so známym Charlesom Mansonom, ktorý bol až do svojej smrti v roku 2017 v čele environmentálnej frakcie ATWA. „Ak ja mám práva, potom aj stromy majú svoje. Stromy sú živé takisto ako ja.“ vysvetľujú na svojej internetovej stránke. Aktivisti z ATWA bojujú za globálnu vládu, ktorá bude klásť potreby Zeme nad potreby ľudstva.

ATWA sa stavia do pozície terča ostrej kritiky zo strany ich akceptovaných, mainstreamových kolegov aj kvôli spojeniu s Mansonom. No ako sa polárny ľadovec každým dňom čoraz viac roztápa a tropické pralesy miznú v plameňoch, útočné prejavy tejto skupiny sú stále ostrejšie. Prezentujú jednu stránku neprestajnej taktickej debaty na otázku, ktorá je medzi expertmi ešte stále nezodpovedaná: ideologický determinizmus, či vynucujúci nátlak? Je čistá sila myšlienok schopná zachrániť ľahostajnú spoločnosť od globálnej katastrofy, alebo sú potrebné tvrdšie prostriedky?

Sociálni ekológovia sa pevne držia inej stratégie. Veria, že problematika ľudí ničiacich prírodu môže byť vyriešená vďaka anti-autoritárskym politickým reformám a technologickým kúzlam. Na rozdiel od nich radikálni ekocentristi tvrdia, že jediná reálna možnosť ako spomaliť úpadok Zeme, spočíva v násilnej zmene správania nezodpovedných mäs, kde na prostriedkoch nezáleží. V popredí tohto radikálne ekocentrického hnutia stojí cynický vizionár Pentti Linkola. Hoci jeho meno sa len zriedkakedy objaví v médiách, je známy tým, ktorí majú prehľad v undergroundových prúdoch environmentálneho hnutia. Tento biológ je jedným z najkontroverzejších hlasov na samom kraji hlboké ekológie. Jeho polemické práce sú urážkou pre kolektivistický a humanitárny étos, ktorý presakuje do ľudskými právami nasiaknutej environmentálnej loby. Prirovnal svetovú populáciu k potápajúcej sa lodi, kde sa pokúša do záchranného člna pre desať ľudí usadiť sto ľudí; niektorí sa ho budú pokúšať naplniť ešte väčším počtom ľudí a nakoniec utopia všetkých. No tí, ktorí rešpektujú život, použijú sekery, aby odsekli prebytočné ruky zavesené na bok člnu.

Pre Linkolu niekoľko miliónov mŕtvych znamená málo, keď je v stávke celá planéta. „Stále máme šancu byť krutí, no ak nebudeme krutí dnes, všetko je stratené.“ napomenul čitateľov Journalu. Tento jeho článok neustále koluje v rukách tých, ktorí sú oddaní extrémnej kultúre a myšlienkam sociálneho darwinizmu – s nepovoľujúcou skepsou voči rovnostárskej demokracii, prenikavou nechutou voči technike a neochvejnou vierou, že nekontrolované preľudnenie rozozvučí umieračik kedysi prekvitajúcej planéte.

Posledné spomenuté tvrdenie nie je bez podkladu. Najnovšie vyšetovania OSN predpokladajú nárast ľudskej populácie o ďalšie tri miliardy v nasledujúcich päťdesiatich rokoch. Ak akcelerácia pôrodnosti bude pokračovať v momentálnom tempe, ďalších šesť miliárd ľudí ohrozí náš aj bez toho ohrozený ekosystém a limitované surovinné zdroje. Preto by tento globálny Jack Kevorkian vyronil len máličko sĺz, ak by niekoľko miliárd z nás postretol rýchly koniec.

Linkola je rovnako naladený voči demokracii, ktorá, podľa neho, dáva priveľa slobody druhu, ktorého obrovské možnosti pre deštrukciu by mali byť, naopak, neustále kontrolované. „V demokratických krajinách sa deštrukcia prírody a ekologické nešťastia nahromadili v najväčšej miere. Naša jediná nádej tlie v silnej centrálnej vláde a nekompromisnej kontrole občanov.“ vysvetľuje v článku publikovanom v roku 1999. Linkolovi kolegovia sú šokovaní autokratickým podtónom jeho filozofie. „Linkola hádže do smetného koša demokraciu, konvenčný humanizmus a nenásilie, v mene ochrany životného prostredia.“ píše novinár Simopekka Virkkula.

Linkola, opakujúc presvedčenie Unabombera Theodora Kaczinského, sa domnieva, že industrializácia bola ničivá pre všetok život na tejto planéte. „Najproblematickejšia a najiracionálnejšia ľudská viera je viera v technológiu a ekonomický rast.“ deklaruje v sumári jednej zo svojich kníh. „Lídri digitálnej cirkvi kladú základy pre posledné volanie divočiny. Napriek tomu budú kňazi technológie pokračovať v propagovaní predností počítačového sveta ešte aj vtedy, keď sa budú dusiť vo vlastných plynových maskách.“

Ako by vyzeral život v Linkolovom zelenom štáte? Jeho vízia pre plánovanie populácie by mohla byť definovaná podľa teórie Thomasa Malthusa, ktorá hovorí, že deti by mali mať iba tie páry, ktoré sa o ne dokážu (finančne) postarať. No každopádne by bol stanovený prísny limit dvoch detí na domácnosť. Prírodné farmárstvo a rybolov by tvorili dva základné druhy (zárobkovej) roboty. Manufaktúrna výroba by bola kontrolovaná štátom, ktorý by otvorene obmedzoval výskum technológií, a ozón ničiace automobily by boli skonfiškované, aby menej dôležité cesty mohli byť premenené na lesy. Bicykle a limitovaná hromadná doprava by opäť boli najpoužívanějšími spôsobmi prepravy. Výrobky by boli konštruované tak, aby vydržali po niekoľko generácií a dovoz by bol zakázaný. Individuálne ľudské práva by boli nahradené právami Zeme a Zelená polícia, by tvrdo trestala zločincov ohrozujúcich životné prostredie.

Hoci táto predstava v presocializovanej Amerike odštartovala hysterické reakcie, vo Fínsku je braná reálne. Napriek uznaniu novinári tvrdia, že Linkola je jediným bojovníkom vo svojej križiackej výprave: „Návrat od bezmyšlienkového konzumu ku predpriemyselnej poľnohospodárskej spoločnosti je pre mnohých príliš tvrdou zmenou na to, aby si ju vedeli predstaviť.“ Také čiernobiele to však nie je. Hoci je pravým opakom humanistického fínskeho environmentálneho hnutia, mnohí aktivisti priznávajú, že sú ovplyvnení jeho nezlomnou vôľou. „Známa ekofeministka Leena Vilkké si váži Penttiho Linkolu za jeho radikálny spôsob, ktorým otriasol fínskou spoločnosťou.“ oznamuje publikácia rozširovaná ľavicovou Vegetariánskou úniou. Závažuje spôsob, akým Linkola podáva svoje myšlienky – teda úprimne a ukázkovo. „Linkola je jedným z mála filozofov, ktorí žijú tým, čomu veria.“ ako ho jeho internetový sympatizant charakterizuje, „Sídli v malej chatke v lese pri jazere na juhozápade Fínska, kde sa živí rybami, ktoré uloví, a úrodou, ktorú dopestuje.“

Linkolov životný štýl a prijatie sebestačnosti z filozofie devätnásteho storočia sú podobné charakteristikám neoluddistického Unabombera, Teda Kaczinského. Ako u Kaczinského, aj Linkolov záujem o politiku sa objavil počas nepokojných šesťdesiatych rokov. Ako sa predstavy o vybudovaní vlády na nových základoch a planéte bez znečistenia šírili po svete, Linkola publikoval svoju prvú knihu na tému ochrany prírody "Sny o lepšom svete". Dielo bolo ospevované ako vynikajúca príručka zaoberajúca sa ekonomickou krízou. Úspech autora bol však už čoskoro zatienený jeho sklamaním. Počas sedemdesiatych rokov sa veľká zmena, ktorú očakával, neudiala, namiesto toho sa Fínsko hnalo za industrializáciou, elektronikou a nadmerným konzumom po vzore západnej Európy a USA.

U Linkolu tento zničujúci vývoj udalostí vyústil v pesimizmus, ktorý bude navždy ovplyvňovať jeho nasledujúce diela. Zriekol sa ľudskej spoločnosti a jeho domovom sa definitívne stali čisté jazerá a hlboké lesy. Svoju vzrastajúcu nechúť dal najavo v roku 1979, keď venoval antológiu svojich článkov Andreasovi Baaderovi a Ulrike Meinhofovej z ľavicovej anti-kapitalistickej militantnej organizácie RAF. Vytrysknutie ekologického uvedomenia, ktoré sa objavilo počas osemdesiatych rokov, bolo pre Linkolu posledným lúčom nádeje. Povzbudený videl nádej v rodiacej sa Fínskej strane zelených. No riešenia, ktoré navrhoval, boli príliš drastické pre členov strany a jeho autoritársky manifest bol zamietnutý.

Dnes stojí sám, ale odhodlaný. Sila vôle zostáva neohrozená pri jeho celi ukončiť devastáciu Zeme. Hoci býva svojimi odporcami otvorene označovaný za ekofašistu a svojimi imidžovými mainstreamovými kolegami pohrdaný, v skutočnosti je oveľa tradičnejším ekológom, ako by chceli priznať. Jeho knihy a články vlastne preberajú k životu korene environmentálneho hnutia, ktoré bolo vytvorené na konci devätnásteho storočia ľuďmi, ktorí by dnes boli označovaní ako radikálni pravičiar. Bez ohľadu na ich politickú príslušnosť, títo ochranári plní nádejí neboli odhodlaní menej, ako tí dnešní. Spomedzi týchto pionierov bol najviac vplyvný vedec Ernst Haeckel, ktorý je mnohými považovaný za otca moderného environmentalizmu. Vniesol termín "ekológia" do spoločenskej debaty. Haeckel publikoval množstvo kníh, v ktorých sa hlásil k sociálnemu darwinizmu. Podobne ako Linkola bol značne kritický voči kresťanstvu, pretože stávalo ľudí nad prírodu.

Modernizované environmentálne hnutie, ktoré vydláždilo cestu pre dnešné ekologické povedomie, sa masovo vynorilo na povrch v šesťdesiatych rokoch. Či vyústi do konštruktívnych akcií smerujúcich k spásonosnému súžitiu medzi ľuďmi a Zemou, záleží na ľuďoch. No aj tak musí človek byť zvedavý, ktoré body Linkolovho neumierneného programu získajú uznanie. Keď budú naše deti čeliť hladomoru a stúpaniu hladiny, dajú spomínané okrajové environmentalistické presvedčenia silu do rúk nekompromisným, totalitným zložkám, alebo bude už aj na to neskoro?

HNUTIE ZA DOBROVOĽNÉ VYHYNUTIE ĽUDSTVA

Škody pôsobené životnému prostrediu Zeme ľudskou aktivitou sa vymkli spod kontroly a priamo ničia život. Je ľudstvo vôbec ešte hodnotnou súčasťou ekosystému planéty, alebo je len príťažou, ktorá len berie a nič nedáva? Myslite si, že by ľudstvo produkujúce vojny, veľkomestá, veľkochovy, nukleárne zariadenia, kolesové rýpadlá, chemické továrne a iné veci, malo zmiznúť z povrchu planéty, alebo aspoň radikálne znížiť svoju populáciu? Potom ste tým pravým adeptom na záujem o Hnutie za dobrovoľné vyhynutie ľudstva (VHEMT).

VHEMT sa nezaobrá hľadaním a filozofickým rozoberaním toho zlomového bodu, ktorý kedysi zmenil človeka na chamtivého parazita na vtedy ešte zdravom povrchu tejto planéty, naopak, ponúka alternatívu k ľahostajnému zneužívaniu Zeme a úplnej deštrukcii ekosystému planéty. Alternatívou k vyhynutiu miliónov druhov rastlín a zvierat je obmedzenie populácie druhu homo sapiens. Ak sa ľudia rozhodnú prestať množiť, biosfére Zeme bude umožnený návrat k predchádzajúcej kráse a všetky živé organizmy budú môcť slobodne žiť, umierať a vyvíjať sa.

VHEMT nie je organizácia – nevedie sa členstvo, nevyberajú sa žiadne príspevky pre úradníkov v kanceláriách. Hnutie nemôže hovoriť ľuďom, čo majú robiť a čo si majú myslieť. Žiadny výbor neurčuje, akú pozíciu by mal kto zaujať. Dobrovoľný zánik ľudstva je jednoducho koncepcia, ktorú možno pridať k existujúcim systémom viery, nie kódex správania. Podporovatelia Hnutia slobodne zastávajú rôzne náboženské, politické a filozofické názory (formulácia oficiálnych stanov by ich len zbytočne rozdeľovala), vystríhajú sa dogiem a každý hovorí svojim vlastným hlasom. Oblasti záujmu je však možné rozdeliť do štyroch oblastí:

- 1) Pomoc pri rozširovaní osvetu o slobodnej voľbe neplodiť a o používaní antikoncepčných prostriedkov ako súčasť podpory reprodukčnej slobody.
- 2) Rozhodnutie neplodiť ako uvedomelý krok reprodukčnej zodpovednosti.
- 3) Podporovanie čo najnenáročnejšieho životného štýlu ako kroku k zastaveniu zaberania divočiny ľuďmi a zníženiu ľudského dopadu na globálny ekosystém.
- 4) Obnova a rozšírenie ľuďmi už zničených ekosystémov.

Stanovisko podporovateľov VHEMT je, že zámerné splodenie ďalšieho z nás je, s ohľadom na situáciu, nezodpovedné, a že zamerať by sme sa mali na propagovanie nenásilného zníženia populácie, a to najmä v národoch a krajinách, kde stúpa počet ľudí najrýchlejšie. Filozofia Hnutia nie je novodobým výstrelkom. Je to svetový názor, ktorý existuje tisícročia. Mnohé národy a kmene odjakživa kontrolujú rast svojej populácie, a tie, ktoré nie, čaká zánik (ako obyvatelov Veľkonočných ostrovov, Pitcairnových ostrovov, novoguinejskej Vysočiny, Yucatánskeho polostrova, stredovekého Grónska). Kontrola populácie je uvedomenie, ku ktorému ľudia dospeli nezávisle v priebehu histórie v rozličných krajoch, no ktoré v súčasnosti leží zapadnuté v antropocentrickom šialenstve spoločnosti.

Podporovateľom Hnutia je jasné, že nikdy neuvidia deň, kedy na planéte nezostane jediný človek. Ich cieľ je dlhodobý. Každý ďalší človek, ktorý sa z ideologického presvedčenia zriekne plodenia, je považovaný za úspech Hnutia. Hnutie sa nezaobrá hľadaním nepriateľov, ktorých by bolo možné obviňovať z toho, čo sa na tejto planéte deje. Skutočnými nepriateľmi je ľudská chamtivosť, hlúposť a nenásytnosť, ktorá je zakorenená v každom z nás. Šírením osvetu v oblastiach dobrovoľnej antikoncepcie, antinatalizmu a dopadov preľudnenia dosiahneme viac než zbytočným hľadaním nepriateľov. Pokrok vedúci k zlepšeniu podmienok života na Zemi možno dosiahnuť, ak budeme čeliť zodpovednosťou chamtivosti, vzdelaním nevedomosti a slobodou útlaku.

HUDOBNÝ ENVIRONMENTALIZMUS

Nespočetné množstvo hudobných kapiel po celom svete prostredníctvom svojich textov propaguje environmentalizmus, čiže potrebu aktívnej obrany životného prostredia, prírody a zvierat. Mnohé svojou útočnosťou hraničia s legálnosťou a niektoré túto hranicu aj prekračujú; a práve medzi takými sa nachádzajú aj takí hudobníci, ktorí tým, o čom spievajú, aj žijú. Na príkladoch niekoľkých z nich sa pokúsím priblížiť ich mentalitu, avšak záver si každý musí urobiť sám.

Michael Scarpitti (* 1974)

je americký environmentálny aktivista. V polovici 90-tych rokov doštudoval na univerzite FSU, odvtedy sa pohybuje v ekologickom sektore. Jeho environmentálne cítenie sa však zradikalizovalo až začiatkom roka 2001, kedy si dal oficiálne zmeniť meno na **Tre Arrow**, začal jesť iba surové jedlo, odmietal nosiť obuv a spával vonku. Jeho zaniepanie pre divokosť mávalo až náboženský charakter, keď sa modlil k mesiacu a hviezdám a opatrne vynášal mravce zo svojho bytu, aby ich v ňom náhodou nezašliapol. Čo je ale dôležitejšie, začal aktívnejšie hovoriť s ľuďmi z okolia o environmentálnych problematikách. V júli 2000 vyliezol na vládnu budovu Správy lesov a stanoval tam 11 dní na protest proti ťažbám. O niekoľko týždňov neskôr kandidoval do Kongresu za Stranu zelených. V októbri 2001 sa vážne zranil, keď spadol z výšky 18 metrov z vysokej jedle, na ktorej stál 48 hodín, aby nemohla byť spĺnená. Zúčastnil sa mnohých blokáď. Mediálne známym sa ale stal kvôli niečomu inému. Dňa 15.4.2001 skoro ráno vybuchli štyri výbušné zariadenia pod tromi cisternami korporácie Ross Island Sand & Gravel, škody boli vyčíslené v prepočte na 167 000 €. O necelý mesiac neskôr skoro ráno vybuchlo osem výbušných zariadení v oblasti, kde boli odstavené stroje inej ťažobnej korporácie; zhoreli dve nákladné autá a čelný nakladač bol zničený. Útoky boli pripisované miestnej bunke Earth Liberation Front, ktorú Tre Arrow koordinoval. O niekoľko rokov neskôr bol za tieto činy odsúdený na 6,5 roka vo väzení. Tre Arrow napísal, zložil a naspieval viac ako 15 pokojných akustických folkových piesní, ktoré boli vydané v roku 2004, niekoľko týždňov predtým, než bol zatknutý. Po prepustení sa naďalej venuje hudbe a environmentálnej politike; v roku 2012 kandidoval za primátora Portlandu.

Jake Conroy (* 1976)

je dlhoročný aktivista žijúci v Kalifornii. Od roku 1995 bol zapojený do širokej škály aktivít na obranu zvierat a organizoval početné množstvo kampaní na lokálnej, regionálnej, štátnej, aj medzinárodnej úrovni. V roku sa stal jednou z vedúcich osôb organizácie Northwest Animal Rights Network. Zúčastnil sa na stovkách protestov a prednášok v snahe pomôcť premeniť obyvateľstvo na ohľadupľnejšie ku zvieratám. Je spoluzakladateľom organizácie Ocean Defense International, s ktorou viedol údajne prvú zaznamenanú sabotáž lovu veľrýb v histórii USA, keď s člnom zastavili medzi lovcov a veľrýby, čím znížili počet zabitých veľrýb z plánovaných dvadsať na jednu. Tak, ako aj mnohé ďalšie osobnosti v hnutí za oslobodenie zvierat, aj Jake Conroy sa pohyboval v HC punkovej scéne. V roku 1997 pôsobil v politickej SxE HC punk kapele Trial, kde v albume s názvom Foundation môžeme počuť jeho sprievodné vokály. V roku 2001 pomohol sformovať americké krídlo veľkej dlhoročnej medzinárodnej kampane Stop Huntingdon Animal Cruelty (SHAC). Po veľkých úspechoch tejto kampane proti jednej z najväčších lobistických spoločností v USA federálna vláda označila Conroya a ďalších piatich aktivistov za teroristov s cieľom umlčať ich. Conroy bol odsúdený na 4 roky vo väzení. Dokumentárny film Untitled SHAC Documentary o tejto kauze bude vydaný v priebehu roku 2018. V súčasnosti Conroy pracuje pre organizáciu Rainforest Action Network a organizuje sieť Rising Tide North America.

Will Potter (* 1980)

je známy americký sociálny aktivista a žurnalista. Titul master v profesionálnom písaní obhájil na Univerzite Johnsa Hopkinsa a žurnalizmus vyštudoval s červeným diplomom v roku 2002 na Texaskej univerzite v Austine. Potter ostro kritizuje zákon Animal Enterprise Terrorism Act; verí, že označovanie aktivistov ako teroristov je využívané len ako zstrašovací taktika k zdiskreditovaniu a umlčaniu aktivistov, a že skutočný dôvod tohto zstrašovania a diskreditovania je ochrana profitu korporácií a ovládanie sociálnych a environmentálnych oblastí. O týchto témach reční na konferenciách a prednáša na univerzitách, niektoré jeho články boli použité pri súdnych konaniach. Poskytol tiež rozhovor vo viacerých dokumentárnych filmoch, napríklad v Cowspiracy. V roku 2015 poskytol exkluzívne hovorené slovo o "ekoterizme" pre vinylový singel The Eco-Terrorist

In Me kapely Rise Against a taktiež dva záznamy hovoreného slova o celkovej dĺžke takmer 6 minút poskytol pre vinylové EP-čko To Build A Fire americkej d-beat / hardcore kapely Old Lines; limitovaná edícia tohto vinylu obsahovala Potterovu knihu Green Is the New Red.

Margaret "Peg" Millett (* 1954)

Zaujmal niekoho ženský spev na začiatku famózneho black metalového songu Forever Wild kapely Wild's Reprisal tak ako mňa? Túto pieseň pôvodne naspievala Peg Millett pre svoj album Clear Horizon vydaný v roku 1995, text napísal aktivista Walkin' Jim Stoltz. Zosúladienie acappelly a uvrieskaného black metalu aktivistu Gedden Cascadia pôsobiaciho v hnutí Cascadia Forest Defenders je pekným odkazom, že v hudbe nezáleží na žánri, ale na poslanstve. Peg Millett je pesničkárka, známa však oveľa viac za svoje environmentalistické aktivity. Ekológii sa začala aktívne venovať počas štúdia na vysokej škole Prescott College, kde v roku 1983 obhájila bakalársky titul, o dva roky neskôr sa stala členkou hnutia Earth First!, kde pôsobí dodnes. V roku 1989 bola spolu s ďalšími aktivistami Earth First! (Dave Foreman, Mark Davis, Ilse Asplund a Marc Baker) zatknutá FBI a obvinená z prípravy sabotáže jadrovej elektrárne. Neskôr bolo toto obvinenie stiahnuté ako nedokázané, rovnako ako aj niekoľko ďalších obvinení. Bola však obvinená z iného činu, a to zo spoluúčasti na zničení stĺpov lyžiarskeho vleku, ktorý mal byť vykonaný ako protest proti znesväcovaniu horských území pôvodných obyvateľov pohoria San Francisco Peaks, a odsúdená na tri roky vo väzení. V súčasnosti spieva a prednáša o sociálnych a environmentálnych otázkach na školách a univerzitách.

Marie Mason (* 1962)

je americká eko-anarchistka, ktorá od školských čias pôsobila ako organizátorka kampaní a rôznych protestov v organizáciách Earth First!, Sweetwater Alliance, Food Not Bombs, ADAPTT a pod. V roku 2009 bola odsúdená na 22 rokov vo väzení za influenciu v aktívnej bunke Earth Liberation Front, ktorej podpaľačské útoky v roku 1999 namierené proti výskumu geneticky modifikovaných plodín, nehnuteľnostiam vo výstavbe a lodiam patriacim majiteľovi kožušínovej farmy spôsobili škody dosahujúce v prepočte 3,33 milióna €. V tom istom roku, kedy boli útoky spáchané, vydala osem piesňový kvalitný neo-folkový album Not for Profit, na ktorom spieva o ničení životného prostredia a ľudskosti, a na ktorom ako sprievodný gitarista figuruje dlhoročný aktivista a hudobník Darryl Cherney (a text k piesni End of the World napísal aktivista Danny Dolinger). Prepustená môže byť najskôr v roku 2030 vo veku 65 rokov. (V roku 2013 jej bola diagnostikovaná porucha pohlavnej identity a od tej doby používa mužské meno Marius Mason.)

Craig Rosebraugh (* 1972)

je spisovateľ, producent, filmár a aktivista obhajujúci sociálnu a politickú spravodlivosť, ochranu zvierat a prírody. V rokoch 1991 – 1994 písal texty a hral na bicích v anarcho-punkovej kapele Unamused. V roku 1996 bol zatknutý za blokovanie vstupu na burzu kožuchovej v Seattli, o rok neskôr bol zatknutý v Kalifornii za občiansku neposlušnosť počas protestu proti pokusom na primátoch. Od skorých začiatkov 90-tych rokov bol Rosebraugh celkovo veľmi angažovaný v mnohých podobných protestoch a bol spoluorganizátorom viacerých kampaní. V rokoch 1997 – 2001 taktiež pôsobil ako hovorca Animal Liberation Front (ALF) a Earth Liberation Front (ELF) a založil tlačové stredisko týchto medzinárodných skupín, cez ktoré publikoval komuniké jednotlivých aktívnych buniek. Hoci v tomto období bol opakovane vypočúvaný agentmi FBI a ATF, dostal niekoľko predvolaní na súd s hrozbami dlhoročného väzenia a stovky vyhrážok smrťou, nikdy nepomohol odhaliť identitu žiadnej osoby pohybujúcej sa v ALF alebo ELF. V roku 1999, niekoľko týždňov po tom, ako mu na proteste na podporu väzňa Mumia Abu-Jamal policajti zlomili ruku, obhájil titul bakalára v odbore Politické vedy. Svoju prvú knihu The Logic of Political Violence, v ktorej porovnáva využívanie násillia a politicky motivovaného násillia v historických bojoch, vydal v roku 2003, kedy dokončil magisterské štúdium. Jeho druhá kniha Burning Rage of a Dying Planet je memoárom čias, kedy pôsobil v ELF. V roku 2009 začal vydávať magazín Resistance: Journal of the Earth Liberation Movement a v tom istom roku založil organizáciu Responsible Education and Media, pričom ďalej pokračoval v štúdiu, titul Doktor práv obhájil v roku 2011 a v roku 2014 titul Master of Laws. V súčasnej dobe pracuje ako tvorca environmentálne ladených dokumentárnych filmov.

Jan Müller (* 1976)

je majstrom sveta v thajskom boxe v superťažkej hmotnostnej kategórii (2004), profi majstrom Českej republiky v muay thai (2004), víťazom Kráľovského pohára v Bangkoku (2004), vicemajstrom King of the Ring (2005), šampiónom súťaže WAKO K1 European Cup (2007), súťaže S1 European Champion (2008) a víťazom iných súťaží. Okrem toho je vegetariánom od roku 1990 (z toho od roku 2009 vegánom) a zakladateľom doom metalovej kapely Tisíc let od ráje (1994), v ktorej do súčasnosti hrá na gitare, ale môžeme v songoch počuť aj jeho sprievodný vokál. Niektoré songy sa stali pre svoje texty podporujúce ideológiu ALF a Earth First! kultovými: „Vem do ruky kámen a znič všetchno, čo nás ničí. Každý kousek Země bude v tu chvíli s Tebou, každé zvíře ve své kleci Ti dá svou naději a sílu, jako i já.“ (Znič ty kteří ničí), „Umírame s každým pokáceným stromem, s každým západem slunce nad krajinou v poutech silnic. Šepot stromů: Pomstíš naši smrt? ...Najdi odvahu zaútočit!“ (Země). Vegánska inšpirácia pre každého Vegan Fightera?

Jean Eisenhower (* 1953)

je spisovateľka, speváčka, umelkyňa, aktivistka a od polovice 80-tych rokov podporovateľka hnutia Earth First! (v roku 1990 hovorkyňa arizonského Earth First!). V roku 1983 obhájila titul Bachelor of Arts na University of Arizona, kde neskôr, v roku 1995, obhájila titul Magister umenia. V roku 1989 Získala Certifikát pre permakultúrny dizajn (Permaculture Design Certificate) od Billa Mollisona a v roku 2013 podobný certifikát, keď prešla úplným kurzom organizácie Permaculture Institute. V apríly 1989 bola zatknutá, keď ako dobrovoľníčka kampane Coalition to Protect Mount Graham blokovala cestu, aby pracovné stroje nemohli prejsť kvôli výstavbe observatória v arizonskom pohorí Mount Graham. O tejto kauze rozpráva v dokumentárnom filme Uprising on Mt. Graham (1990). V roku 2003 pomohla založiť miestnu bunku Earth First! v južnej Arizone (Chiricahua-Dragoon Conservation Alliance), ktorá bráni lesy pred ťažbami. V rokoch 1986 – 2015 sa asociovala v mnohých verejných sociálnych kauzách, napríklad, v roku 2002 mediálne popularizovala kauzu ohľadne výbuchu bomby v aute aktivistu Darryla Cherneyho a Judi Bari a obvinila FBI z konšpirácie, výsledok bol odškodné v prepočte 3,65 milióna € pre aktivistov. V roku 2007 vydala autobiografickú knihu Rattlesnake Fire, ktorá je zároveň memoárom jej spiritualisticky-environmentálneho života. Spievala vo folkových kapelách Rising River String Band (2012 – 2015) a Southern Rocky Mountain Band (2014). Do konca roku 2014 dlhodobo pracovala v oblasti prírodného liečiteľstva (Garden Healing Church), permakultúrnej osvety a prírodných záhrad, v súčasnosti pracuje pre firmu Global Sun Oven, ktorá vyrába slnečné variče.

Spring Lundberg, vlastným menom **Vernell M. Lundberg** (* 1981)

je kalifornská hudobníčka a aktivistka známa z federálneho procesu proti praktikám Kalifornskej polície, ktorá pravidelne používala slzotvorný sprej proti pokojným a nenásilným environmentálnym aktivistom sediacim na zemi. Aktivisti súd v apríly 2005 vyhrali a tento typ štátnej šikany sa stal nezákonným. O začiatku tejto kauzy vznikol v roku 1998 dokumentárny film Fire in the Eyes, v ktorom Spring vystupuje a obsahuje aj archívne usvedčujúce zábery z roku 1997, kedy jej a ďalším protestujúcim proti odlesňovaniu policajti vatovým tampónom nanášali látku do očí. Spring je folková radikálka od svojich 16-tich rokov, kedy začala spievať a mať záujem o environmentálne motivované protestné blokády ciest a demonštrácie. V roku 1997 zahrála s Bonnie Raitt na Headwaters Forest Rally festivale pred stovkami protestujúcich; záznam z festivalu má názov Save The Headwater's Forests, ale Spring na ňom nie je zachytená. Pôsobila v environmentálnej folk-rockovej kapele The Depavers (1997 – 2007) ako speváčka, ale niekedy hrala aj na gitare. Kapela vydala 16-songový album Have a Global Warming Day. Song "Freedom Says" je venovaný aktivistovi menom David "Gypsy" Chain, ktorý bol zabitý drevorubačom v roku 1998. V kapele hral aj aktivista Leib Ostrow (na mendolíne) a Springyn otec – aktivista Depaver Jan (vlastným menom Jan Lundberg), ktorý prevádzkuje internetovú sieť Culture Change a na hudobnom konte má sólové demo Redwood Dreams. Spring v súčasnosti žije v Európe a založila si vlastný hudobný projekt s názvom Zoé Zephyr & the Big Bang, v ktorom sa venuje skôr sociálnym otázkam.

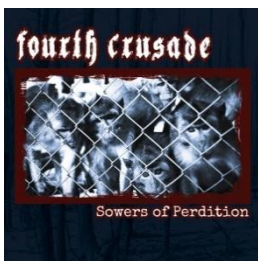

Georg Hemprich

je nemecký sociálny kritik. Od roku 2004 vedie kampaň za zrušenie poľovníctva a bol zapojený aj do viacerých kampaní za ochranu zvierat, o čom hovorí v dokumente Die besten Freunde der Tiere (2001). Nekompromisná libertariánska ideológia, ktorú zdieľa, má však za následok, že si vytvoril viac nepriateľov ako priateľov aj "vo vlastných radoch". V roku 2004 verejne kritizoval medzinárodnú kampaň Holokaust na Vašom tanieri, ktorú organizovala organizácia PETA, za údajné znevažovanie genocídy. Je v svároch s vegánskym aktivistom menom Frank Hummel a jeho organizáciou Animal Central. Kritizuje vplyv kresťanov a zástancov autoritatívnych politických smerov v hnutí za práva zvierat. Atď. V Nemecku je celkom známy, mimo krajiny nepoznaný. Jeho hudobný projekt Peryton má však chytľavú atmosféru. Založil ho v roku 2002 a aktívne fungoval do roku 2008 (odvtedy už len príležitostne). V roku 2005 vydal album Gestern war es, v štýle nemeckého šansónu a kabaretnej kuplety. V piesni Ne tirez pas! hovorí o policajnej brutalite, konkrétne spomína protesty proti samitu G8 vo Francúzsku v roku 2003. Zaujímavosťou je rapový featuring s Albinom s názvom Geh zu ihr/Überall, ten ale na albume nie je. Osadenstvo "kapely" bolo premenlivé; zatiaľ, čo na albume pracovalo postupne viac ako 10 ľudí, na koncertoch hrával veľaokrát aj sám, folkovo. Hrával na rôznych protestných akciách, napríklad v roku 2008 na týždňovom eko-anarchistickom "letnom festivale lesných squatterov" v nemeckom Kelsterbachu.

(Hayduke, 25.2.2018)

HUDOBNÉ RECENZIE

Fourth Crusade – Sowers of Perdition (2016)

Toto krátke EP-čko obsahuje štyri metalcore songy s kvalitným energickým vokálom. Textovo songy volajú po zániku ľudstva stáby ničiteľa života na Zemi a tiež nekompromisne útočia na priemysel živočíšnej výroby. Členovia kapely dosť aktívne propagujú aj etické vegánstvo! Neprehliadni.

Cattle Decapitation – The Anthropocene Extinction (2015)

Táto americká vegetariánska banda už od svojho zrodu v roku 1996 cez songy ostro vyzdvihuje hodnoty životov zvierat nad životy ľudské. Je to taká metalová satisfakcia antropocentrických dogiem zaužívaných stádom dokonca aj v metale. Hoci rannejšie albumy sa po hudobnej stránke zameriavali na deathgrind, Anthropocene Extinction obsahuje aj melodické vokály typické pre progresívny death metal. Na počudovanie, celkom zaujímavé spestrenie!

Band of Mercy – Veganocracy (2016)

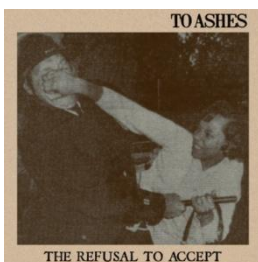
Ako už názov albumu naznačuje, nejde o nič vhodné pre tú skupinu príliš humanisticky založených ľudí, pre ktorých je hranica propagovania vegánstva na kraji ich vlastného taniera: „Žiadnu toleranciu pre myšlienky tých, ktorí trvajú na tom, že to, čo kto je, je jeho vlastná voľba! Kultúra sa musí presunúť do novej paradigmy, nech započne etická očista!“ Kapela, ktorá má na konte už tri albumy a jedno demo, si zvolila názov podľa pôvodného zoskupenia skupín obhajujúcich oslobodenie zvierat, z ktorého neskôr vzišli aj organizácie ako Animal Liberation Front, a texty songov tomu napovedajú. Po hudobnej stránke ide o kvalitný nasratý hardcore punk, ktorý získa obľubu u každého priaznivca tohto žánru!

Justice Department – Raped, Enslaved, Tortured, Murdered (2011)

Posledná vydaná nahrávka španielskej vegánskej kapely Justice Department, ktorá si názov zvolila podľa militantného medzinárodného hnutia za oslobodenie zvierat, je staršieho dátumu, ale bola by škoda, ak by aj naďalej zostávala v našich končinách zapadnutá prachom. Toto LP-čko prináša v 35 minútach agresívneho HC s prvkami death metalu silný odkaz proti vykorisťovaniu zvierat! Niektorí členovia pokračujú v pôsobení v kapelách Ancient Emblem a Looking for an Answer.

To Ashes – The Refusal To Accept (2017)

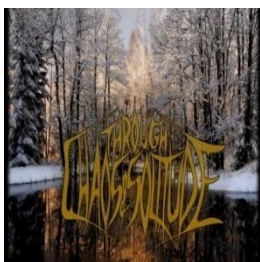
Najnovší album skvelej talianskej straight edge kapely To Ashes opäť prináša dávku agresívneho metalcoru, ktorá búra múry bitúnkov a pokusných laboratórií: „Odmietol som akceptovať. V mene obrany Matky Zeme, za totálne oslobodenie som sa rozhodol postaviť. V mene obrany všetkého života otvorím klietky, utriem ich krv, ich slzy, zabezpečím im útočisko. V mene Zeme zničím vaše impérium utrpenia.“ Musím dať do pozornosti aj ich singel Lone Wolf's Howl z roku 2015, ktorý bol vydaný na podporu väzneného ALF aktivistu Waltera Bonda. Odporúčam každému hardcoristovi!

Wildspeaker – Spreading Adder (2017)

Skvelý energický anarcho-primitivistický blackened crust so škrekľavým ženským vokálom, ktorý ničí mosty medzi Prírodou a opresívnou civilizáciou. 11 songov, 38 minút, pekelná kvalitka!

Through Chaos & Solitude – The Thawing Winds of the Morning Sun (2017)

Táto nová a zatiaľ nie príliš známa nemecká kapela hrajúca atmosférický black metal vo svojich textoch zosúladiť severskú mytológiu s environmentalistickým posolstvom, a svojim prvým 3-songovým počínom The Thawing Winds of the Morning Sun sa ako ďalšia zapísala medzi pohanské vegan SxE black metalové kapely, ktoré búrajú mýty o tom, že tento žáner (pohanský metal) patrí náckom.

XRepentanceX – The Sickness Of Eden (2015)

Po hudobnej stránke klasický agresívny anglický HC, po textovej výlučne zameranie na radikálnu SxE vegan tematiku a zničenie speciesizmu. 8 songov, 22 minút, každopádne odporúčam.

EcoStrike – Time Is Now (2017)

Opäť klasický anti-antropocentrický HC s hlasným vokálom! V poradí už druhý album, 5 songov, vyše 14 minút. Táto kapela prináša naspäť tú radikálnu éru vegan SxE hardcoru 90-tych rokov, z ktorej Peter Daniel Young a mnohí ďalší čerpali inšpirácie.

Mother Earth – Uk'ux Ulew (2016)

Hutný blackened crust / d-beat z Guatemaly. Texty sú o environmentalizme, anti-neoliberalizme a oslavujú prírodné pred-kolonialistické civilizácie. 4 songy, 11 minút, celkom raritka!

Storm of Sediton – Decivilize (2016)

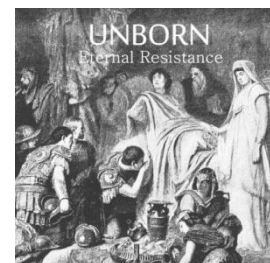
Veľmi živá DIY primitivistická crust kapela z okupovaných území Pobrežných Salíšov (Britská Kolumbia), ktorá šíri cez svoju hudbu silný odpor voči civilizácii, domestikácii, urbanizácii a ovládaniu Prírody, podporuje odboj proti technologickému priemyslovému kapitalistickému systému. Zoskupenstvo kapely to myslí vážne, no ich antipolitická politika nebude mať miesto v radoch mnohých ľavicových a utopicky presocializovaných aktivistov, pretože „Zem predovšetkým!“ – u mňa miesto má.

Cuscuta – Ruin (2017)

"Cuscuta" v pôvodnom význame je označenie pre rod rastlín, ktoré žijú parazitovaním na ostatných rastlinách. Táto kapela, zložená z členov Evergreen Refuge, považuje za takéhoto parazita modernú civilizáciu a v songoch velebí dobu, kedy naša moderná civilizácia dospeje ku kolapsu. 100% apokalyptický blackened doom s vokálom typickým pre atmosférický black metal, pomalé úvody energických songov, z ktorých žiadny nemá menej ako 23 minút!

Unborn – Eternal Resistance (2017)

V militantnom krídle vegánskeho SxE hardcoru funguje mnoho kapiel, ktoré si logá dopĺňajú kalašníkovi a inými zbraňami a pacifistickí hardcoristi ich za to kritizujú. Kapela Unborn nebude pre nich; podobne ako Statement, The Battle (projekt speváka z Rage Of A Prophet), Green Rage, Fourth Crusade, Tears of Gaia, hoci zo začiatku bola ovplyvnená anarchizmom, neskôr v textoch začala vyjadrovať potrebu odvety za ohavnosti, ktoré druh homo sapiens pácha na prírodnom svete. Eternal Resistance opäť prináša energický thrash metal s výraznými prvkami hardcoru, obsahuje 5 remake songov z predošlých albumov, najmä z benefičného splitka s radikálnymi Purification. Nemôžem nespomenúť jednu

perlu, akou je splitko s ekoteroristickou kapelou Vegan Militia z roku 2013; ich texty k songom ako Killing People To Save Animals, alebo Totalitarian Liberation "predčili" asi všetko, s čím som sa v HC stretol.

Statement – Decide (2017)

Statement je anglický militantný SxE projekt jedného človeka (vlastným menom Patrick Poole, ktorý pôsobil napríklad aj v kapelách Unborn, Cracked Cop Skulls, Riot/Clone a iných), ktorý už 34 rokov prináša do scény vegánsku inkvizíciu. Za tú dobu prešiel žánrovou zmenou, od experimentálneho post-punku cez hardcore; album Prepare For Battle z 1990 bol zlomový pre smerovanie kapely, keď z anarcho-punkovej ideológie prešiel na hardline. Hardline síce nemusím pre jeho pro-life stanovisko, ale Patrick Poole nikdy nebol náboženský (ani homofóbny). Na novom 7" EP-čku Decide, na ktorom hostuje xRULEx z nemeckej hardline kapely Forward To Eden, sa ustálil crossover thrash. A je to teda pekne hutný thrash! Nekompromisnosť!

No One Gets Out Alive – Hidden Bloodiness (2017)

Brutal death metal s prasacími vokálmi (growl a pig squeal) a výraznými prvkami bluegrassových gitarových riffov. Komu prekáža na gore hudbe fekal, nekro a SM tematika, táto nemecká kapela je preňho - texty sa venujú mizantropii, právam zvierat a kanibalizmu (zožer človeka - zachrániš prasa).

Animals Killing People – Eat Your Murder (2017)

Záležitosť veľmi podobná kapele No One Gets Out Alive, len hudobne ide viac do grindu (a chýbajú tu prvky bluegrassu). Po textovej stránke prakticky to isté, jednoznačné odmietnutie ľudskej supremácie. Nový album Eat Your Murder obsahuje 40,5 minúty brutálnej hudby v 13-tich songoch. Masaker.

Ammophila – Forgotten Death of Miserable World (2017)

Slovenský mizantropicky ladený raw black metal s prvkami DSBM. Texty hovoria o samovražde ako vyústení z depesií prameniacych z dnešného sveta, ale aj o náckoch. Údajne kapela plánuje aj nové songy s tematikou „práva zvierat“. Ak by som to mal prirovnať k nejakej inej slovenskej kapele, je to niečo medzi Caedo a Bolest a smrť. Členovia kapely pôsobia aj v sludge metal / stoner doom projekte Vomit Injection.

Kaczynski / August Landmesser (2017)

Splitko dvoch kapiel. Pražský animal liberation screamo / neocrust Kaczynski so 4 songami plus poľský dark post-hardcore August Landmesser z Opolského vojvodstva, tiež 4 songy. Jedno z najlepších splitiek roka.

Ničiteľ – Matka (2016)

Slovenský blackened sludgecore / blackened crust s pomalším tempom a hrdelným škrekotom v dvanástich songoch žaluje ľudstvo za jeho činy. Občas sa vyskytujúce husle skvele dotvárajú pocity bezvýhodiskovej situácie. Celkom pesimistické, až mierne mizantropické texty. A všetko to dokopy sedí. „Prázdne sú životy, nemajú hodnoty, čas na záchranu už nie je...“

POSLEDNÁ MINÚTA

„Mizantropia nie je želanie si rakoviny pre ľudí,“ píše sa v upútavke k novému demu projektu Posledná minúta, „mizantropia nie je nenávidenie svojich rodičov a pohrdanie všetkými naokolo! Mizantropia nie je narcistické povyšovanie samého seba na akéhosi nadčloveka a ani hľadanie si idolu v zoznamoch vojnových vodcov, ktorí hubili ľudí nehodiacych sa tej-ktorej ideológii! Takýmto pseudointelektuálnymi, alebo hedonistickými typmi mizantropov z duše pohrdam. Konštruktívnou mizantropiou je averzia voči druhu homo sapiens sapiens ako celku, odpor voči ľudskej povahe. Preto, že tento druh sa už od svojich úplných počiatkov z predcivilizačných čias prejavuje ako extrémne agresívny, invazívny a deštruktívny, má každý triezvy plné právo cítiť k nemu odpor. Fakt, že všade navôkol sa pohybujú milióny prázdnych telesných buniek, ktorých životným cieľom je povozit sa v novom aute, zbalit zopár skokovaných štetiek na piatkovej diskotéke, v pokročilejšom štádiu umierania natrkať tri deti a potom dokončiť v práci pod pohľadom svojho šéfa, ktorých IQ a EQ klesá pod úroveň uvedomelého mizantropa, nie je ospravedlnením takéhoto mizantropa pre domnienky o svojej viaccennosti. Aj ten je iba ďalším parazitom, ktorý svojou človečou ekologickou stopou plundruje Zem, a jeho schopnosť uvedomiť si a spájať si fakty, ktorá mnohým chýba, mu nedáva žiadne právo správať sa povýšenecky. Pretože je to stále iba človek. Neexistuje nič také ako nadčlovek. Zdravý mizantrop je človek, ktorý pochopil, že v otázke budúcnosti života na Zemi existujú len dva výsledky: mŕtvy človek a živá Zem, alebo mŕtva Zem a (tým pádom) mŕtvy človek.“

Toto nové, plnometrážne demo s názvom "Príliš veľa ľudí" by malo vyjsť v máji 2018. Je textovo silne inšpirované kapelami ako Fall Of Efrafa, Cattle Decapitation, Vegan Militia, Botanist, Fourth Crusade, Pitbull Terrorist a EcoStrike. Po hudobnej stránke by songy mali byť v štýle prvého dema "Späť ku koreňom" (2012), čiže zachránaný raw blackened grindcore. Ukážky textov tu:

Pod svojou kožou nie som človek

Pod svojou kožou nie som človek.
Vzdávam sa toho tela plný hanby.
Opúšťam svet v mene rešpektu a pokory
pre každý život, o ktorý sme Zem ochudobnili.
Sme kati, neznamenáme nič.
Nič nám nie je nikto dlžný, nič sme sa nenaučili.

Zrod ľudstva vyústil do finálnej katastrofy.
Tváre sa bezohľadne odvrátia,
v očiach schopnosť vnímať chýba.
Plač, úsmev - city, ktoré sme popreli.
Sme kati, neznamenáme nič.
Nič nám nie je nikto dlžný, nič pozitívne sme nezanechali.

V deň narodenia určiť dátum popravy.
Požieranie zvierat bez reálnej potreby,
súciť zrušený choromyseľným návykom.
Povedz sám sebe, že môžeš žiť s tým pocitom.
Tvoje slová zanikajú s ich posledným výdychom.
Táto brutalita musí byť znemožnená akýmkoľvek spôsobom.

Martýr

Martýr vo vojne proti vlastnému druhu, nie posledný,
obklopený všetko požierajúcimi parazitmi.
Sme malignóm pod kožou planéty,
stisk ľudstva je smrteľný.

Pôda chradne od čias prvej babylonskej kurvy po dnešných ľudí,
ničím nezasluhujeme si žiť, mali by sme trest pocítiť.
Priniesli sme na tento svet bez ľútosti útrapy,
ktoré pominú len spoločne s ich tvorcami.

Hľúpe mýty obhajujúce teóriu stvorenia,
vytvorené na duchovných lžiach, slepých očí dogma.
Staviam sa proti ľudskému druhu, samozvanému pánovi tvorstva,
modlím sa v jeho skon, v mene záchranu existencie života.

Rozsievateľ skazy

Železní démoni razia si cestu
krížom cez vegetáciu,
stopy smrti zanechávajú.

Obete mašinerie pre slepé oči,
spálené zažíva v mene tržby.

Betónové priestory pre masakry
stavané na základoch zvrátenosti.
Zbytočné hromadné vraždy,
masového šílenstva symptómy.

Skazení - žiadny rešpekt k životu!
Zavraždené - obeť ignorancie pokroku!
Človek - ambasádor zániku!

Človek - stelesnenie utrpenia, rozsievateľ skazy!
Človek - predstaviteľ krutosti, znesvätiť prírody!
Človek - zhor!

Koniec antropocénu

Pády prichádzajú vo vlnách - čas nás uháňa!
S hlavňami pri hlavách - lovci samých seba!
Environment vraždiaci maniaci - zrada!

Stroje prestavené na ruinovanie všetkého!
Bezduché činy, čo nemajú žiadny zmysel!

Priemyselné možnosti znižujú kvalitu života!
Smrteľné emisie otravujú Ťa od malička!
Hromadné vymieranie - karma nás dobieha!

Sni o dobrotu v ľuďoch slepo ďalej - problémom sme vždy boli my!
Apokalyptickí jazdci na obzore - krv miliárd sfarbí kosáky!

Do pekla s naivnými utopistami!
Do pekla so skeptickými popieračmi!
Nech rozplynú sa v žiarení!

Prichádzajú, tí, na ktorých Zem čakala.
Tí, ktorí prinesú oheň a zabijú vrahov.
Tí, ktorí prinesú mor a vojnou zničia vojny.
Tí, ktorí hladom nechajú hladujúcich zhytnúť,
napravia populačnú nerovnováhu.

Harmónia znovu obnovená

Civilizácia - vírus, čo infikuje svet v disharmónii,
výtvar nenažranosti a hrabivosti, čo trávi svoje deti.
Blokujú kreáciu prírody v zajatí tesákov modernity,
degenerovaná moralita vzišla na téze nadradenosti.

Pred očami krváca nám naša matka Gaia,
zdrvená ignoranciou nášho odlúčenia.
Daň za každý zmárnený život, akt znesvätenia,
proces depopulácie ako jediná možnosť ozdravenia.

Panenská nádhera planéty sa navracia,
keď posledná šlapaj človeka odplavená je do mora.
Harmónia ovládne Zem ako pred zrodom človeka,
bude vládnuť v čistote, keď pominie ľudstvo - choroba.

Posledná

Podvečerného aprílového dňa roku 2010,
keď šesť miliónov ľudí práve súložilo,
tristotisíce tohodňové dieťa sa narodilo,
päťmiliónte prasa státé na bitútku bolo,
päťtisíc ľudí v McDonalde hamburgery žralo
a tristotisíc pri svojom pornofilme onanovalo,
posledná z druhu nosorožca jávského

padla na zem zrazená guľkami človeka,
motorová píla jej roh zrezala ešte keď dýchala.

(*Rhinoceros sondaicus annamiticus* †)